

VESTNIK

NOTICIERO

I

1971

XXII

11 124903
Vsem naročnikom izven Argentine toplo priporočamo, da naroče Vestnik po zračni pošti. Doplačilo za letalsko dostavljanje znaša letno 3,50 dolarjev.

Redno izhajanje Vestnika je popolnoma odvisno od rednega plačevanja članarine in naročnine. Zato prosimo vse člane in naročnike, da brez posebnega opomina in poziva poravnajo svoje obveznosti pri odbornikih Zveze ali posameznikih društev.

.....

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor: Miha Benedičič, Karel Mauser, Anton Skubič, Rudolf Smersu. Upravnik: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Bs. Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 700 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986.

PD 418/1979

VESTNIK - NOTICIERO

1971/I — 15-2-1971

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986

El peligro comunista

Atentados, muertes y secuestros son las armas de los perfectamente entrenados grupos comunistas en América Latina y también en otros continentes. Estos grupos han puesto todo su empeño para perturbar el orden y la tranquilidad.

Para aquellos que no han estudiado a fondo la diabólica conspiración comunista, muchos de los acontecimientos que están ocurriendo en el mundo, son inexplicables. Para los que hemos estudiado la conspiración, la organización in la técnica comunista, son la consecuencia lógica de su estrategia, que se aprovecha de nuestra ineptitud.

El peligro comunista está siempre latente. Debemos estar prevenidos y asumir en cada instante la defensa de los más caros valores humanos amenazados por los enemigos de nuestra tradición humana y cristiana.

Komunistična nevarnost

Napadi, umori, sekvestri so orožje dobro pripravljenih komunističnih skupin v latinski Ameriki in tudi na drugih celinah. Te skupine se trudijo na vso moč, da zrušijo red in mir.

Za tiste, ki se niso poglobili v komunistično zaroto, so mnogi dogodnjazicijoki na svetu nerazumljivi. Za itste pa, ki smo to zaroto spoznali, ki smo preučili komunistično organizacijo in tehniko, so razni dogodki samo logična posledica njihove strategije, ki izrablja našo nesposobnost.

Komunistična nevarnost je vedno latentna. Moramo biti oprezni in vedno pripravljeni braniti najdražje človeške vrednote, ki jih ogroža sovražnik človečanske in krščanske tradicije.

NAŠA IZJAVA

Na občnem zboru DSPB v Buenos Airesu, dne 12. decembra 1970 je bila soglasno sprejeta naslednja izjava:

Letos, ko poteka petindvajset let najstrašnejše tragedije v slovenski zgodovini, preživeli slovenski protikomunistični borci slovesno izjavljamo:

1. Naših protikomunističnih soborcev, padlih med vojno 1941—1945 in vrnjenih iz Vetrinja ter pobitih, ne bomo nikdar pozabili.
2. V vseh sodobnih oblikah bomo nadaljevali boj proti komunizmu, ki kruto tepta najvišje vrednote človeštva, ki so svoboda, krščanska omika in dostojanstvo človeka. To je bil najvišji ideal mrtvih soborcev, to je ideal, kateremu je vetrinjska tragedija prižgala večno plamenico.
3. Naša emigracija je posledica našega protikomunističnega boja doma, zato mora ohranjati in z bujenjem narodne zavesti braniti ideale krščanske omike. Tako bomo ustvarjali protiutež komunističnemu nasilstvu v naši domovini, vse do tlej, ko bo ves naš narod dočakal dan prave svobode.
4. V svobodi bomo sami poiskali grobove vseh Slovencev, ki so umrli v času apokalipse od leta 1941 do danes, in jim izkazali čast, kot se mrtvim spodobi.
5. Naš protikomunistični boj, ki je zgrajen na demokratskih vrednotah, nam je v čast in ponos ter je edino zagotovilo za pravo svobodo vsemu našemu narodu.

Gornja izjava je bila poslana vsem slovenskim zdomskim časopisom s prošnjo za objavo.

Nesreča lahko pride po drugih, toda ponižati se more narod le z lastnimi dejanji. Tuje nasilje lahko narodu škoduje, sramote mu ne more prinesiti.

Buckle, Zgodovina civilizacije

Mučencem prevrata

I

Slava vam, mučenci naši, vrelci božji z vodo živo
z biseri krvi, solzá,
ki od tod
šli ste skozi dver grozot!

Slava vam, drevesa plodna z darom dobrega sadu,
v last vseh bratov in sestrá
odsorej
v vek iz veka za naprej!

Slava vam, cvetovi rdeči Kristusovi med koprivo
v dneh gospodstva brez Boga,
ko vaš čar
je cvetel kot žrtve žar!

Slava vam, posode, polne rajskih vonjev in medú
v vrču čistega srca,
da svoj med
poleg vas izgublja svet!

Slava vam, kri naša, vržena kot seme v našo njivo
z roko zlobe in gorja,
da je rast
sveta vstala, Bogu v čast!

Slava vam, nosivci Luči v dneh peklenškega mrakú
in zastrtega neba, —
v dobi saj
žgočih in vseh vrst pregraj!

Slava vam, kresovi vere, plameneč neugasljivo
z rajskim sojem v mrč sveta,
da se kres
naših src zdi majhen vmes!

Slava vam, škrlatni kamni v zgradbi Cerkve, nje zidu, —
delo Svetega Duha!
Za vsekdar
vzidal vas je Krist-Zidar!

Slava vam, silaki, ki ste zmogli delo nezmogljivo
z voljo celega moža,
da strmé
v vas zenice in srce!

Slava vam, vojščaki, ki napeli ste v zbor zla tetivo
v Brambi Kristovih mejá,
ko pekel
čeznjo drzno je drvel!

Slava vam, junaki, ki ste v sveto smrt šli brez strahu,
močni kakor vzpon gorá
ki nihče
njih mogočnosti ne stre!

Slava vam, zmagavci po porazu s slavo nevenljivo,
ki jo Kristus svojim da, —
njim, ki Zanj
kri so dali, ne le sanj!

Slava vam, vrhovi vsakega poklica in stanu,
višji od vrhov zvezdá,
ki nad čas
vzpeli ste se izmed nas!

Slava vam, mejniki, ki ste izravnali mejo krivo
v sporu duše in mesa!
Kje je raj,
kje pekel, — je jasno zdaj!

Slava vam, vodniki novi, sveti našega rodu
brez ovinkastih stezá,
kod gre pot
v večno blaženost prek zmot!

Slava vam, glasniki Kristusove zmage in miru,
z žarom onstranskih željá,
kjer vas Bog
vključil je v svetnikov krog!

Slava vam, branivci vsega, kar pri nas cvetè Bogú!
Ko bo vse stebřè čas zrušil, boste vi še trdno stali
zoper vsak udarni kij!

Vaš zgled v nas
bo stražaril, zlu v poraz!

Ko bo suh vsak vir, nam boste vi še vrče nalivali
in vabili: Zajmi, pij,
da bo moč
božja naših src obroč!

Ko bo vsak křes plen pepela, boste vi še plapolali,
sipajoč v nas božji sij,
da bo v dan

Kristusov zajet vsak stan!

II

Vi, mučenci, s svojo smrtjo nam oteli ste življenje
s ceno hrabrosti, s krvjo,
da smo še
tu, kjer zlo se z dobrim tre!

Vi ste vstali v brambni zid, da nas ni zmel prevrata stroj
z razviharjeno močjo,
ko s slo zla
buhal je čez naša tla!

Vi sprostiti v zmagovit pohod ste naših sil kipenje
s sveto borbena rokó,
ko poplah
nas je tiščal za zapah!

Vi presekali resnice in laži ste blodni spoj,
ko nas snubil je sladkó
v svoj obroč,
da bi zlomil našo moč!

Vi pognali v odločilni višek dveh svetov ste trenje,
kdo človeštvu vladal bo,
ko je bes
nas preraščal čezinčez!

Vi lomili ste prevratnih vrst mogočni vzpon, razvoj,
ki grozil nam je temný,
da bo rast
naših sil njegova last!

Vi ste pravo, sveto pot načrtali v osvobojenje,
k raju vzpeti nad zemljó,
ko naš rod
vedel ni ne kam ne kod!

Vi zvrstili ste nas v polke, ko je Kristus klical v boj
svoje vedno bolj glasné,
da otme
nas in svet besneče sle!

Vi razvneli v kres poguma naših src ste plaho tlenje,
da v spopad se vzpne z nočjó,
ko je čad
butal v nas odspred in zad!

Vi odgrebli v mrtvih dušah ste po Bogu hrepenenje,
v greh zagrebena s snovjó,
ko ste kri
dali Zanj v razcvetu dni!

Vi v temo zablod razgrinjali ste rešnji božji soj
vere kot blesk dne svetló,
ko teme
knez lovil v mrč nas je vse!

Vi poroštvo božje ste za naše sveto prerojenje,
ki v njem duše zacvetó!
Vas razcvet
nam je v večni vonj in zgled!

Vi nam kriknili ste, da le Kristus zmage je pogoj
v boju z blodnjo in lažjó,
ko je vsak
biti hotel svoj junak!

Vi do dna ste spili grenki kelih v naše odrešenje,
razdolžili nas srčnó, —
brez strahu
žrtve, groba, nju sadú!

Vi s krvjo ste odkupili, podpisáli naš obstoj,
sklonjen v svoj pogin z glavó,
da se cel,
čvrst nam je še više vzpel!

Vi ste nam oteli dedov jasno misel, prst in znoj,
k tlom pritiskane trdó,
da prevrat
ni uničil njih zaklad!

Vi ste naša pot in plamen v božje bratstvo in pokoj! —
Ko z vseh glav bo čas snel vence slave, boste še sloveli
z venci, ki jih plete raj
njim, ki Bog
bil je več kot zemlje krog!

Ko bo vsak zaklad plen ognja, boste ceno še imeli,
dvignjeni nad čas in kraj,
kot naš vzor
in pot naša v rajski dvor!

Ko pa smrt nas k Bogu skliče, boste v rajju nam blesteli
v slavi božji vekomaj
v našo čast
s sijanjem škrlatnih brazd!

Pavle Rant

Odločno proti komunizmu: tedaj in danes!

Prepričan sem, da je starešinstvo DSPB Buenos Aires sklenilo proglasiti leto 1971 za Emerjevo leto predvsem zaradi načela, postavljenega v naslovu. Komunisti se namreč niso spremenili nič, večina tedanjih aktivistov je še vedno na merodajnih položajih in še vse doslej ni v Sloveniji nobene resnične svobode kljub vsem odjugam in dialogom; Emer prav gotovo ni nikdar pomislil, kako se bo vojno stanje na Slovenskem razvilo in kako svetovna vojna zaključila, ker razpoložljivega časa za tak premislek sploh ni našel.

Ubili so ga z atentatom 4. decembra 1941, ko je bil star 23 let (rojen 26. 7. 1918).^{*} In v teh mladih letih je, mislim, najbolj primeren poudarek spominjanja Emerjeve žrtve.

Zakaj?

Ves svet danes govori, da je mladina v krizi. Kdaj pa ni bila? Mi sami se pogosto sprašujemo, kaj je z našo mladino, kam gre in kaj misli.

Očitamo ji upornost. Nam so jo tudi. Vprašanje je le, v čigavo korist in v kakšen namen mladina vlaga sile svojega upora. Emerjev odklon komunizma je bil upor zoper nasilje; zoper nov socialni red, ki naj bi prinesel lažni raj komunistične družbe na zemlji; bil pa je tudi upor proti okorelostim nekdanje predvojne družbe in omejitvam slovenskega življa znotraj in zunaj meja tedanje Jugoslavije, kot je bila v programu Slovenskega narodnega gibanja (SNG) poudarjeno še posebej. In Emer s sprejetjem tega programa ni hotel samo braniti, kar mu je pripadalo ali je že imel: s svojim delom in s svojo smrtjo končno je dokazal, da mu je nad vsem ležala na srcu lepša bodočnost slovenskega naroda.

To še danes čakamo, z našo mladino vred. In če nas njena upornost moti, zakaj se najprej ne vprašamo sami, ali smo se dovolj potrudili, da bi ji pravilno prikazali domovino, naše življenje v njej in delo pa tudi našo udeležbo v revoluciji. Seveda brez prikrievanja in olepšavanja, brez zavijanja in tajejanja, brez dvojne morale in brez osebnega sovraštva. Naša mladina je kri naše krvi in s kom boš odkrit, če ne z lastno krvjo? In pomanjkanje jasnosti v naših besedah ali pa priučena nakopičenost, da niti ne omenjam običajnega frazarjenja, povzroča oddaljevanje, odtujenost in včasih trpek zaključek: „in to je vse!“

Upornosti naše mladine je treba dati smer prej, preden se bodo tega

^{*} Delo in življenje ing. Franca Emerja je popisal msgr. Matija škrbec v 4. zvezku Rdeča zver — pijana krvi, Cleveland 1952; gl. tudi Koledar Svobodne Slovenije 1951, stran 120 in Sajetov Belogardizem (Belogardiistična skupina kaplana Glavača).

lotili drugi. Tako, in samo tako, bo njena upornost koristna, uspešna in z dobrimi posledicami za ves slovenski rod. V tem pa ni samo naša naloga v vlogi staršev. Pravimo, upravičeno, da smo preostali živi iz množice vojske, ki trohni v kočevskih gozdovih. Dolžni smo torej tudi nasproti mrtvim prijateljem, od Emerja naprej pa do zadnjega neznanega junaka, pobitega po končani vojni, izpolniti poslanstvo, ki si ga je slovensko domobranstvo pripelo na svojo narodno zastavo: **novega slovenskega človeka na svobodni slovenski zemlji!**

Sicer pa: precejšen del našega žitja in bitja na tujem je en sam upor proti vsem pravilom običajnih političnih emigracij. To, da dvajset let in še več izhajajo politični časopisi v Buenos Airesu, Londonu in Kanadi je upor; to, da imamo ljudske šole in tečaje pa srednjo šolo, je upor; to, da izdajamo knjige najvišje kvalitete in sorazmerno z velikansko naklado na vseh kontinentih, je upor; to, da imamo politične formacije in tudi lastno vlado v izseljenstvu, kar Narodni odbor za Slovenijo je, je tudi upor. Če smo torej zmožni kot skupnost, organizirana ali samo po miselnosti pripadajoča, vzdržati vso težo tolikšnega upora, kako ne bomo potem sposobni kot posamezniki, vsakdo v svojem krogu, podaljšati upornost v rod za nami?

V tem smislu za upornost je bil Emer velik; čeprav je bil zelo mlad, je vendarle umel v tako idejno pestri družbi, kot so bila začetna jedra odpora proti komunizmu, vtisniti svojstven pečat trdoživosti, doslednosti, vztrajnosti in tudi jasnosti. Tedanjo idejno pestrost je treba danes primerjati z okoljem, v katerem mladina živi, in se zato še bolj potruditi, da naše mnenje, naš pečat dobi primerno veljavo.

Ali drugače povedano: nič ne bomo dosegli, če se bomo omejili na šablonsko pripovedovanje o tej ali oni bitki, o tej ali oni žrtvi revolucije, če se bomo zadovoljili z nekaj članki in spominskimi vrsticami. Našo stvarnost tedaj in danes je treba živeti, vso slovensko problematiko kot skupno last vseh prikazati v pravi luči in jasni podobi. Tako mladina ne bo izgubila upanja in ne vere in njen upor nam bo v uteho in ponos.

Če bi nam bilo dano vsem, ki smo tedaj bili z Emerjem skupaj, da bi se zbrali ob njegovem grobu, bi z mirno vestjo dejali: Fanuš, nismo odnehali in ne bomo! Namesto nas je to povedal pred spomenikom padlim med revolucijo Miha Benedičič, ki je med argentinsko zemljo, ki obdaja spomenik, položil prst iz Fanuševega groba v Kranju.

In v tistem trenutku, ko se je rodna Slovenija srečala s Slovenijo v svetu ob spomeniku padlim, sem se spomnil tudi na dolg, vsaj že dve leti star, če ne več.

Po nekaj letih učenja v ljudski šoli in v srednji se mi je končno (da, končno!) uprl prvi študent. Meni so uporni otroci všeč. Tedaj sva se s tistim študentom pred vsem razredom pomenila. In obljubil sem mu, da bom nekaj misli iz razgovora porabil v enem izmed člankov; on pa je obljubil, da ga bo prebral, in obljubil tudi, da se bosta z očetom pomenila.

Fanuš! Jaz ne bom odnehal.

VERUJEM V SLOVENSKI NAROD!

Vera gore prestavlja. Vera usvarja čudeže, ustvarja mučence in zmagovavce. Vera daje moč in upanje.

Vse to velja predvsem za vero v Boga, ki je Alfa in Omega vsega našega življenja. Vera je dajala prvim kristjanom moč, da so prenašali strašna preganjanja, da niso klonili, in daje še danes moč tisočem, da žrtvujejo svoja življenja za druge. To so misijonarji, usmiljenke, tisti, ki oskrbujejo gobavce, ki skrbe za zapuščeno mladino, za brezdomce, za pomoči potrebne.

Vera pa je tudi temelj narodnega življenja. Poleg vere v Boga mora imeti narod tudi vero vase, v svoj obstoj, v svoje poslanstvo. Narod, ki te vere nima, je obsojen, da izgine s površja zemlje. Kajti samo vera v narodni obstoj in njegovo poslanstvo daje članom naroda moč za boj, za neprestani boj za narodne pravice, za pravične narodne meje, za ohranitev, rast in napredek.

Kako je z nami Slovenci? Koliko je v nas vere v slovenski narod, koliko je v nas pripravljenosti delati za narodne koristi in boriti se proti krivicam, ki se dogajajo našemu narodu?

Veliko vero v slovenski narod so pokazali mnogi slovenski junaki: tisti Maistrovi vojaki, ki so se borili za slovenski Maribor, tisti Malgajevi borci, ki so se borili za osvoboditev Koroške, tiste judenburške žrtve, ki so padle zaradi svoje narodne zavednosti in tisti, ki so bili zaradi slovenstva streljani in obešeni na Suhem bajerju in vseh mogočih frontah, tisti primorski rojaki, ki so se uprli fašizmu in so jih zato streljali, zastrupljali in pošiljali v konfinacije, tisti, ki so z ustanavljanjem Ciril Metodovih šol postavljali jez proti ponemčevanju in poitalijančevanju slovenske zemlje.

In kaj naj rečemo o naših protikomunističnih borbah? Ali niso pokazali silno vero v Boga in slovenski narod? Za vse čase bo njihova žrtev dokaz te vere.

Vprašajmo se, ali smo vredni teh junakov. Ali nismo pogostokrat veliki egoisti, ali ne iščemo samo osebnih koristi in osebne udobnosti? Ali nas kaj zaboli, ko slišimo, kako nam nemštvo na Koroškem uničuje zibelko slovenstva? Ali je bolečina primorskih Slovencev, katerim na debelo potujčujejo slovensko zemljo, zlasti slovensko obalo, tudi naša bolečina, naša skrb?

Če je v nas še kaj vere v slovenski narod, potem morajo imeti vsi ti pojavi med nami in v nas velik odmev. Koroški in primorski problem sta tudi naša problema, sta problema vseh Slovencev po vsem svetu. Glavni naš cilj pa mora biti rešiti Slovenijo komunističnega jarma, rešiti jo strašne narodne nesreče, v katero jo je pahnil komunizem, rešiti jo grobega materializma, ki uničuje vse narodne ideale, rešiti jo nazadovanja rojstev.

ki pomeni narodno smrt, rešiti jo odtekanja žive narodne sile v tujino, rešiti jo samomorilne manije, ki uničuje našo mladino...

Da, pred težkimi problemi stojimo. Toda trdna vera v slovenski narod, vera v njegov obstoj, vera v njegovo od Boga dano poslanstvo, nam bo dajala tisto moč, ki je nam Slovincem potrebna, da bomo vsak na svojem mestu z resnim in stvarnim delom gradili stavbo slovenskega naroda, jo utrjevali in ji priborili tisto mesto, ki ji po vsej pravici gre: to je mesto svobodnega, neodvisnega in samostojnega državnega naroda, ki si bo sam krojil svojo usodo v svoji suvereni slovenski državi.

Edinost duha

(Misli iz govora pisatelja Karla Mauerja na Slovenskem dnevu v Torontu)

Gotovo boli dejstvo, da smo ločeni od zemlje, na kateri smo se rodili, na kateri smo rasli in v kateri bi nekoč dokončno počivali. Nismo odhajali iz nje zavoljo hrepenenja po boljšem življenju, odšli smo, ker smo odklanjali komunizem in želeli živeti svobodno, ne z zaprtimi ustmi, ne z utejenjenimi mislimi.

Veliko duhovno dediščino smo prinesli s seboj. Kako smo jo upravljali, v koliko smo jo obogatili, v koliko smo se ji že odrekli? Kaj smo še in kaj več nismo? Koliko lepih sanj in načrtov izpred 25 let še imamo in koliko smo jih na tihem pokopali... Marsikaj smo na naši dolgi zdovski poti že odložili. Najprej skrbi, ki smo jih prinesli iz preteklosti, trpljenja, ki smo jih preboleli, bridkosti, ki so izduhtele. Žalostno pa je misliti, da smo počasi, včasih v upanju, da nas nihče ne vidi, začeli odlagati svojo kulturno in duhovno dediščino. Mar ni rodni jezik velika duhovna dobrina? Koliko je že danes družin, ki ne čutijo več kot so čutile nekoč, ki se jim zdi, da tudi brez rodne besede gre življenje lepo in dobro naprej? Mar ni slovenska knjiga v taboriščnih letih bila pravi dar božji? Koliko je še hiš, ki jih kupujejo.

Materialne dobrine v zdomstvu so pričele pokopavati duha. Skrb za vsakdanje življenje, ki ga hočemo narediti kar se da udobno, pušča iz leta v leto manj prostora za duha. Porinili smo ga na prepadni rob, kjer se z zadnjimi močmi še drži, nihče več skoraj nima k mari obupnega klica založb in družb. Če bomo duha iz našega zdomskega življenja izrinili, bodo čez desetletja sicer ostali lepi zidovi cerkva, ostale bodo dvorane, toda v njih bo samo še mrtev zvok preteklosti.

V petindvajsetih letih našega zdomstva se čedalje bolj kaže, da se izobraženstvo umika v svoj zaprti krog, in v tem vidim največjo nevarnost za upadanje naše skupne sile.

Nobena zdomska skupnost se ne more ohraniti, če v njej vsak ne po-

loži k njenemu duhovnemu življenju svoj del. Ne gre za to, kaj bomo postavili, kaj kupili, kaj zgradili. Gre za to, kaj bomo postavili v sebi in v svojih otrokih. Narodovo življenje, življenje slovenske skupnosti ne temelji na kamnih materialnih stavb, temelji na njegovi duhovni moči. Če ta peša, taki skupnosti ni rešitve.

Zadnjo nedeljo smo slišali v cerkvi pri drugem berilu čudovito lepe besede apostola Pavla, ki jih je pisal Efežanom.

„Drug drugega prenašajte v ljubezni in se trudite, da ohranite edinstvo duha z vezjo miru.“

Edinstvo duha! V tem smo si lahko vedno edini, zakaj duh je brezbrežen, ne moremo mu izmeriti ne višine ne globine. To je večnost, ki jo nosimo v sebi. Lahko smo različnih mnenj, smemo in moramo braniti stališča, ki se nam zde prava in smo o njih pravilnosti v vesti prepričani... Toda, če se zavedaš, da v sebi nosiš duha, da v sebi nosiš večnost, smo lahko tudi ob različnih mnenjih še vedno edini v duhu. Če bomo drug drugega prenašali v ljubezni, ne bo surovih besedi, ne bo vpitja in kričanja, še manj osebnih žalitev in preišljenih podtikanj.

Edinstvo duha povezana z mirom nam odpira še dolgo pot v zdomstvu. Duh je dih božji, mir je sad duha.

Če ne bomo pustili, da bi naša hrepenenja po materialnih dobrinah pokopavala duha, bo mir v naši zdomski slovenski družini lep in blag.

Dr. Tine Debeljak

Armensko vprašanje pred Združenimi narodi

„Armensko vprašanje“ se imenuje ves kompleks vprašanj ob dogodkih, ko so mladoturki med prvo svetovno vojsko sklenili iztrebiti iz sveta armenski narod in so milijon in pol Armencev pognali v mrtvaške marše skozi puščavo; pa potem, ko so za hip po vojni ustanovili svojo nezavisnost, katero so garantirali zahodni zavezniki, ne izpolnili obljube; nato kako so prišli pod oblast Turkov, „kemalistov“ in Rusov „boljševikov“; ki so jim odvzeli svobodo in jih zopet pobili v desetisočih; ter stanje danes, ko jih drže v odvisnosti in nesvobodi. Vse to je „armensko vprašanje“.

Armenska emigracija v zahodni svet je velika, saj šteje že petdeset let izgnanstva, ter ima velik vpliv tako v severni kakor v južni Ameriki. Letos so se tji izseljenjski Armenci spominjali sklenitve miru v Sèvresu 10. avgusta 1920, kjer so jim zahodni zavezniki priznali neodvisno državo. Ni so pa znali zavezniki svojega sklepa uresničiti, temveč so Armence prepustili usodi združenih kemalistov in boljševikov, ki so se jih razdelili med seboj. Armenci smatrajo, da so bili po zahodnih zaveznikih izdani ter da

imajo pravico zahtevati od njih izpolnitev obveznosti te mednarodne pogodbe izpred 50 let! Toda, kje in od koga naj zahtevajo to izpolnitev? Od Združenih narodov, kot najvišje mednarodne organizacije držav, gotovo. Toda ta ustanova je družba držav, ne narodov. Toda kdo naj tam sproži to „Armensko vprašanje“, ko Armenije ni, ko ne obstoja neodvisna država in kot taka ni članica ZN ter zato nima tam nobenega glasu?

Tu naj omenim nekaj, kar je važno tudi za nas, ki hočemo „slovensko vprašanje“ sprožiti pred mednarodnim forumom. Ko so Nemci odkrili kатыnski pokol, se je poljska begunska vlada obrnila takoj na Mednarodni rdeči križ s prošnjo, naj razišče ta zločin. Mednarodni rdeči križ je odgovoril, da za tako raziskovanje mora dobiti zahtevo od — sovjetske države, ker se je zgodil zločin na sovjetski zemlji. Seveda komunisti kaj takega niso dali in tako Mednarodni Rdeči križ ni raziskal pokola, pač pa so Nemci sami sklicali ad hoc neko **svojo** mednarodno komisijo, ki je ugotovila **boljševiški** zločin. Toda za večino narodov je veljala še dolga desetletja sovjetska propaganda, da so zločin izvršili hitlerjanci. Do danes ta kатыnski zločin še ni dobil mednarodne pravne obsodbe niti raziskave. Zakaj? Ker emigrantska Poljska ni članica Združenih narodov, prava priznana vlada pa je boljševiški satelit, ki ne bo zaprosil za raziskavo, ki je naperjena proti sovjetskemu režimu. Isto je s hrvatskim in kočevskim pokolom: kdo naj ga prinese pred mednarodni forum? Jugoslovanski komunisti, ki so te umore napravili? Titova Jugoslavija je članica ZN, ona bi morala zahtevati raziskavo o pokolih v Pliberku in Kočevju!

Tako tudi armensko vprašanje ni moglo priti na mednarodni forum vseh teh petdeset oz. petinpetdeset let (prvi genocid v tem stoletju, armensko iztrebljenje, se je začelo že l. 1915!)

Pred petimi leti so armenski emigranti skušali vzbuditi svetovno vest za ta čezmilijonski pokol, o katerem je znani zgodovinar Toynbee že zdavnaj napisal posebno knjigo pod naslovom: *Iztrebljenje vsega naroda*. Nič ni prišlo pred Združene narode. Lani je bila 50 letnica mirovne pogodbe v Sèvresu (10. 8. 1920), v kateri so zavezniške države Belgija, Romunija, Poljska, Portugalska, Grčija, **Država SHS**, češkoslovaška ter seveda tudi Armenija in Turčija priznale Armeniji neodvisnost (tudi Turčija!) Odločili so, naj meje določi severnoameriški predsednik Wilson, kar je tudi storil. Toda ko so zavezniki hoteli ustanovitev te neodvisne države **dati pod varstvo ZDA**, v kar je Wilson privolil, je ameriška zbornica **to odklonila**, ker ni hotela, da se ZDA angažirajo izven svojih meja. To je bila slabost mirovne pogodbe, ki so jo izkoristili Turki (kemalisti) in boljševiki ter so pravkar slovesno ustanovljeno in samo na svoje moči prez pomoči zaveznikov, oprto neodvisno Armenijo uničili.

Ob 50 letnici te pogodbe je znova združena armenska emigracija, druga ali celo tretja generacija emigrantov, začela novo gibanje, da pride „armensko vprašanje“ pred Združene narode. Tako je bilo v Parizu 9. nov.

1970 veliko zborovanje za rešitev armenskega vprašanja, ki mu je predsedoval član Akademije moralnih in političnih znanosti **Gabriel Marcel**. Tam je bila sprejeta resolucija, ki je bila nato poslana vsem nekdanjim podpisnicam mirovne pogodbe v Sèvresu in vsem članicam sedanje skupščine Združenih narodov. V resoluciji je najprej poudarjeno priznanje neodvisnosti, ki je bilo dano armenskemu narodu po I. svetovni vojni ter označene meje. Nato pa govori o potrebi, da se armenskemu narodu popravi škoda, ki jo je pretrpel zaradi posledic preseljevanja in celo genocidov, katerim je bil nato izpostavljen, ter da se mu vrne ozemlje, že tisočletja armensko, kot ga je določil predsednik Wilson v skladu z načeli zavezniških narodov. Priznava ta resolucija, da bi se s tem, ko bi se povrnila pravica armenskemu narodu, napravil velik korak naprej k mednarodnemu redu v skladu z izjavo o človečanskih pravicah, v kateri se ne tlači dostojanstvo narodov in kjer ne vlada nasilje nad pravico, kar je vzrok večnim preprirom. Na ta način se more pripomoči k trajnemu miru na svetu.

Ta pariška izjava, ki je bila sklenjena pred množico najvidnejših pariških predstavnikov religioznega, diplomatskega, političnega, univerzitetnega, literarnega, industrijskega in umetniškega sveta, je šla vzporedno z delovanjem Armenskih društev v obeh Amerikah, zlasti v Latinski Ameriki. Turneo v tem smislu je opravil prof. Dasnabediana z Libanona, ki je obiskal najvažnejše latinsko ameriške države, kakor Brazil, Venezuelo, Urugvaj in Argentino, kjer je imel tudi predavanja o armenskem vprašanju. Venezuelski predsednik dr. Caldera (krščanski demokrat), mu je izjavil: „Dolžnost venezuelske vlade je, da podpre armensko vprašanje“. Najbolj pa je uspel v Urugvaju, v Montevideu, kjer je parlament dne 17. nov. l. l. sprejel obvezujoč sklep (s 35 glasovi proti 1 in 5 vzdržitvami), da bo kot članica Združenih narodov ona prevzela nalogo, postaviti to vprašanje pred svetovni forum. In ta sklep je izvršila z obrazložitvijo, kot jo podajamo v izvlečku:

„... 10. 8. 1920 se je podpisala pogodba v Sèvresu med omenjenimi državami (tudi Državo SHS). Dokument med drugim določa tudi neodvisnost Armenije. Kar se tiče Turčije se podčrta, da prizna Svobodno državo Armenijo, kakor so jo priznali že pred njo zavezniki. Obe stranki sta obljubili, da se bosta glede meja podvrgli odločbi predsednika ZDA Wilsona, kakor tudi o drugih pogojih. 22. nov. 1920 je Wilson objavil svoje odločitve glede meje: Armeniji pripada 161.730 km², kar so sprejele na znanje vse podpisnice pakta. Na nesrečo armenske države pa se Wilsonova razsodba ni ustvarila zaradi neenotnosti zavezniških sil.

Od tedaj je minulo pol stoletja. Toda še zdaleč ni izbrisana iz spomina, temveč je nanovo oživila tragedija armenskih mučnikov iz leta 1915, ki so bile žrtve vojne krutosti ter je zdaj dvignila nove generacije ljubiteljev miru in predvsem svobode...

Ta slavna zgodba, edinstven zgled, ne sme ostati nezapažen zlasti še v državah, kakor je naša, s katero veže obe podobnost človečanskega nači-

na življenja in zemljepisna obsežnost. Zlasti pa, ker temelji na vrednosti pravičnosti, vrednosti osebe in demokracije ter veruje v svobodno bodočnost brez zatiranja in tiranij.

Ob petdesetletnici pogodbe v Sèvresu, je potrebno poudariti besede Angleža Gladstona, ki je rekel, da se je armenski narod boril zato, kar je on izrazil: „Armensko vprašanje zanima vse človeštvo; služiti Armeniji se pravi služiti človeštvu“. Tudi ima še sedaj polno veljavo beseda Anatola Francea: „Armenija umira. Toda se bo rodila na novo. Malo krvi, ki jo je še ostalo, je dragocena, kajti iz nje bo vzkalilo heroično potomstvo“.

Z željo, da služi človeštvu, kakor je rekel Gladstone, in s priznanjem zaslug tega heroičnega potomstva, ki ga je prerokoval Anatol France, se je urugvajsko ljudstvo povezalo z armenskim, ki je narod dela, bratstva in plodnega življenja. Zato izjavljamo, da smatramo za pravično, da naša država prevzame pobudo za zahtevano zadoščenje v zadevah, ki smo jih omenili zgoraj...“

To izjavo in sklep so podpisali vsi, s par izjemami, zastopniki okrajev, poslanci. In tako upamo, da bo zdaj urugvajska vlada sprožila pri Združenih narodih armensko vprašanje. Ne moremo prerokovati uspeha, toda že samo dejstvo, da sodobnost čuti, da je treba obsoditi gotova dejanja preteklosti, predvsem genocide, da je treba izvajati mednarodne pogodbe, da je puščanje na cedilu zaveznikov tudi mednarodni zločin ter da je treba zaslužnjem narodom pomagati do svobode, tudi če nimajo svojega zastopnika v mednarodni organizaciji, bodo postavili zanimiv precedens, od katerega bo morda še marsikaj odvisno. Morda tudi sprožitev katynskega, pliberškega in kočevskega genocida, ki so ga zagrešili sedaj taki častivredni člani ZN, kakor je Titova socialistična Jugoslavija. Treba bo iskati načinov — kakor so jih Armenci — kako priti v debato Združenih narodov tudi skozi njim in nam zaprta vrata.

Otmar Mauser

NIXON JE POZABIL

Prevod pisma g. Otmarja Mauserja, objavljenega v „The Toronto Telegram“ dne 13. okt. 1970.

Obisk predsednika Nixona v Jugoslaviji je bil po mojem mišljenju nepotrebno delo. Nič pomembnega ni bilo s tem doseženega.

Titov vpliv na Srednjem vzhodu je bil zmanjšan na ničlo s smrtjo egipčanskega predsednika Abdel Nasserja, in upanje, da bi Tito igral kakšno pomembnejšo vlogo pri pregovarjanju Arabcev, naj se pogajajo z Izra-

elci za trajen mir, je bilo zelo majhno, zlasti še, ker sedaj sovjeti odločajo o egipčanskem gospodarstvu in oboroževanju.

Gospodu Nixonu prav tako že prej ni uspelo, da bi jugoslovanskega diktatorja ločil od Moskve. Tito — kljub prelomu s Stalinom leta 1948 — še vedno smatra Moskvo za središče mednarodnega komunizma. Ve, da bo v primeru če bi se stvari iz slabega obrnile še na slabše, tam dobrodošli kadarkoli.

Kar ne morem razumeti, je zadržanje gospoda Nixona ob obisku v Jugoslaviji. Rabil je stare in oguljene fraze, ki so ostale še iz zadnje vojne, da je pokadil diktatorju Titu in dodal novo farzo, ko je staremu revolucionarju nadel ime „mož miru“. To mora biti gotovo najneresnejša ocena tega leta.

Gospod Nixon je moral popolnoma pozabiti na 13 ameriških letalcev, ki so bili ubiti, ko je bilo njihovo letalo sestreljeno leta 1946 od Titovih topničarjev. Pozabiti je moral na zatočišča, ki so bila dana na razpolago grškim komunistom na jugoslovanskem ozemlju, med tem ko so v Grčiji vodili komunistično revolucijo, — in gotovo sploh ni pomislil na deset tisoče Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so bili pomorjeni od krvi žejnih Titovih rabljev zato, ker so javno nasprotovali njegovemu krvavemu in diktatorskemu režimu.

In med tem ko na Zapadu časte Tita kot „nacionalista“ in „liberalnega komunista“, mora 750.000 Jugoslovanov iskati dela v Avstriji in zapadni Nemčiji, da lahko skrbе za svoje družine doma — in v moj dom še vedno prihajajo cenzurirana pisma iz Titove dežele po 25 letih „slavne komunistične osvoboditve“.

To je dovolj, da človek postane bolan.

Pot v svobodno Slovenijo

Pričujoče vrste so pisane bolj za Slovence izven Argentine, kajti argentinski Slovenci zelo dobro vedo, kaj jim pomeni Srednješolski tečaj ravnatelja Marka Bajuka, ki že dvanajst let deluje v osrednji slovenski hiši v Buenos Airesu. Tečaj je začel s peščico dijakov Marko Kremžar, zdaj ga vodi prof. Alojzij Geržinič. Obsega pet letnikov, obisk vsako drugo soboto popoldne po štiri ure. Snov: verouk, zgodovina in zemljepis Slovenije, slovenska in svetovna literatura, govorništvo in pojmi o organizaciji, petje. Od drugega do četrtega letnika imajo dijaki na razpolago tiskano knjižico Slovenci v preteklosti in sedanjosti (prof. Geržinič), v kateri je vključena vsa slovenska problematika.

V letošnjem četrtem letniku sem dijakom razlagal zgodovino Slovencev od 1914 naprej do danes. Vsi vemo, da mladina predvsem sprašuje, debatira, ugovarja, trdi svoje — kar ima čisto prav — dokler ji ne dokažemo drugače. Tako smo tudi o vprašanju bodočnosti Slovenije debatirali pod naslovom: Pot v svobodno Slovenijo. Potem so pisali nalogo in obširni izvlečki so bili objavljeni v Svobodni Sloveniji 3. decembra 1970 ob koncu šolskega leta.

Kaj so najbolj pomembni zaključki teh nalog?

Prvič, pisali so naloge sinovi in hčere staršev, ki pripadajo domobranski generaciji. Kar pogledjmo imena:

Belič Janez, sin pok. Srečota
Dolenc Helena, hči Franceta
Furlan Julka, hči Antona
Klanjšček Ana Marija, hči Emila
Klemenc Miriam, hči Franca
Kocmur Božidar, sin Sebastijana
Markež Irenej, sin Jožeta
Mele Marija, hči Ivana
Pregelj Marija, hči Oskarja
Stariha Marjetka, hči Božota
šušteršič Andreja, hči Janeza
šušteršič Lucija, hči Janeza
Tomažević Lovro, sin Toneta
Virnik Majda, hči dr. Maksa
Zorko Kristina, hči Franca
Zorko Marijana, hči Franca

Njihova izpoved je torej tudi potrdilo zadržanja in miselnosti staršev, ki so po letu 1945 odšli v tujino svobodo iskat tudi za svojo domovino.

Drugič, vsi govore o Sloveniji kot samostojni državi in ne omenjajo možnosti neke nove Jugoslavije. Ta pogled je predvsem posledica pred leti postavljenih načel, da bomo v tujini vztrajali na slovenskih in krščanskih linijah. Najprej zato ker prva leta po končani vojni in tudi kasnejša kot se je pokazalo nikakor niso bila primerna za masovne razgovore o neki bodoči Jugoslaviji: na eni strani se nismo hoteli vtikati v hrvatsko-srbske zadeve, računajoč, da se bodo že sami nekega dne pomenili, na drugi pa je vsa jugoslovanska komunistična politika storila vse potrebno, da je podoba Jugoslavije v mladini ubila. Dodajam pa s ponosom: pojem slovenskega državnega praznika svobode 29. oktobra je dobil večjo globino z dnem, ko je Narodni odbor na predlog Zvezinega predsednika Karla Mauerja ta dan proglasil tudi za praznik slovenske zastave. Naša mladina torej danes s svojo narodno zastavo lahko koraka vštric z drugo mladino.

Tretjič, vsi računajo na Združeno Evropo, v katero naj bi bila Slovenija vključena, potem ko bo svobodna, imela lastno ustavo, upoštevajoč papeške okrožnice, samostojno vlado in parlament, v tem pa tudi poslance,

izvoljene v deželah, kjer danes slovenska skupnost prebiva: iz Argentine, ZDA, Kanade, Avstralije, itd.

In četrtič, mladina poudarja nujnost narodnega davka, čigar dohodki naj bi krili potrebe zdomskega predstavnštva, kasneje pa tudi bili vir stalnih dotokov v domovinske finance.

Preveč prostora bi zavzelo v Vestniku, ako bi vse izvlečke nalog ponatisnili. Naj zato sledi samo ena, ki jo je napisala Marija Pregljeva:

„Po moji pameti mislim, da se slovenska zemlja še dolgo ne bo mogla osvoboditi zaradi raznih razlogov. Mladina, ki živi v raznih deželah izven Slovenije, ne čuti v srcu dovolj tistega ognja, da bi se borila za osvoboditev Slovenije, ker je pač rojena izven Slovenije. A vemo, da smo sinovi slovenskih staršev in smo na to ponosni. Za odrešitev bi bilo treba tudi borbe. Za borbo je treba junakov. Toda ti so bili izdani in pomorjeni, drugi se pa še rodili niso. Ne mislim samo na borbo z orožjem, ampak na orožje pravice. Ta pa za majhnega ne velja, kajti zmaga je vedno na strani močnejšega. Nad šesto let smo se že borili in zdržali proti močnemu sovražniku. Prosim pa je treba ljubega Boga, ker je On edini, ki lahko osvobodi Slovenijo; naše najmočnejše orožje pa je molitev.“

Tako. To so dijaki, ki jih je ob svojem obisku v Argentini 1970 srečal Karel Mauser. Ko je prišel v razred, sem ga prosil, naj dijakom pove, kar mu najbolj leži na srcu. In dejal je približno takole: „Niso vse ure Vaše, tudi niso vse samo za učenje. Imate pa in imeli boste v življenju ure, ko se Vam bo prilagelo seči po knjigi in brati. Berite slovensko, čim več, berite, da boste znali lepo govoriti, ko se boste srečali z drugimi Slovenci po svetu in tudi doma. Berite, da se boste navžili slovenskega duha. Ta pa je del tistega duha, ki nas bo edini držal pokonci v vseh težkih dneh. Duh, globina, ljubezen do bližnjega: niso nas in nas ne bodo, pomagajte, da nikogar ne bodo!“

Pavle Rant

Naša nesreča je, da živimo v dobi totalitarnih ideologij, ki so tako brezmejno samozavestne in ki tako slepo verjamejo svojim plitvim argumentom in omejenim resnicam, da vidijo rešitev sveta edinole v lastni diktaturi. Hoteti popolnoma obvladati druge, krotiti svobodo drugih ljudi in pojavov, pa ne pomeni nič drugega, kot želeti vsem, ki mislijo drugače — sterilnost, molk in smrt.

Albert Camus

Italijanski pohlep po slovenski zemlji

V zadnjem času je zopet z veliko silo bruhnil na dan italijanski pohlep po slovenskem ozemlju. Ta pohlep je ena izmed stalnic italijanske politike in to dejstvo moramo imeti Slovenci vedno pred očmi, še posebej pri vseh svojih političnih načrtih in akcijah.

Italijanom nikakor ni dovolj, da so zasedli slovensko — že tisoč let slovensko — obalo od Milj do Tržiča, da so zasedli čisto slovenske vasi na Tržaškem ter sončno Gorico z okolico. Hočejo in zahtevajo še več. Zahtevajo slovenski Koper in Piran in vso ostalo hrvaško Istro, zahtevajo kar celotno „cono B“.

Teh zahtev ne postavljajo kaki politični zanešenjaki ali neuravnovešeni šovinisti, ampak tako govore in pišejo odgovorni italijanski politiki in publicisti. To zahtevajo italijanske politične stranke, ki od časa do časa organizirajo manifestacije v tem smislu z namenom, da vlijejo svojim pristašem novega navdušenja za te zahteve in s tem opozarjajo svet na svoje „svete pravice“.

Dve izjavi v zadnjem času sta bili zelo značilni: izjava bivšega tržaškega župana Bartolija, ki je kot povabljen gost na nekem italijanskem zborovanju v Buenos Airesu glasno postavljal zahteve po priključitvi slovenskih in hrvaških krajev v italijansko državo. Druga izjava — sicer nekoliko opreznjša kot je bila Bartolijeva — pa je bila izjava italijanskega zunanjega ministra Alda Mora, ki je poslanecem, ki so ga vprašali glede „cone B“, odgovoril, da „italijanska vlada ne bo vzela v pretres nobene odpovedi do zakonitih narodnih interesov“. S tem je hotel reči, da ima Italija do popolnoma slovenskih krajev v „coni B“ zakonite narodne interese.

Naj v tej zvezi opozorimo tudi na velike italijanske demonstracije v Trstu in Rimu, na katerih so sramotili Slovence in glasno postavljali zahteve po slovenski zemlji, ki je bila „večno italijanska“.

Vse to dokazuje, da so Italijani naši resni in trajni nasprotniki. Zato ne kaže omalovaževati njihovih protislovenskih izjav in akcij. Ker so spretni politiki in diplomati, je potrebno, da smo mi Slovenci v vsem svojem političnem delovanju oprezní, čuječi, trdni in modri. Ne smemo se zanašati na Združene narode, na mednarodno pravičnost in misliti, da v dvajsetem stoletju niso mogoče tatvine tujega narodnega ozemlja. Številni dogodki dokazujejo, da je na svetu še ogromno šovinističnih in imperialističnih teženj in da razne mednarodne ustanove niso sposobne pomagati pravici do zmage.

B. T. (Trst)

— — —

Za narod se nikdar dovolj ne stori. Kdor pravi „toliko in toliko sem že storil“, je doigral, je mlad starec.

Janez Ev. Krek

Beg polkovnika Vauhnik v Švico

Polkovnik Vladimir Vauhnik pripoveduje v svoji znani knjigi spominov „Nevidna fronta“ v XV. poglavju o svojem begu iz Ljubljane v Švico. Ta beg je popisana bolj na kratko. Pri tem begu je Vauhniku pomagal Vestnikov naročnik in sodelavec g. Franc Plesničar, ki živi sedaj v Avstraliji s svojo družino. Uredništvo Vestnika je naprosilo g. Plesničarja, da nekoliko podrobneje opiše ta dogodek, kar je g. Plesničar z veseljem napravil in poslal uredništvu naslednje poročilo:

Bilo je proti koncu leta 1944, ko sem nepričakovano dobil obvestilo, da želi polkovnik Vauhnik nujno govoriti z menoj in da moram zato iti k njemu v Ljubljano. Vedel sem, da se je moralo zgoditi nekaj posebnega in kočljivega, ako me tako nujno kliče v Ljubljano. Oblekel sem svojo častniško domobransko uniformo, ki sem jo prejel po uspelem vojaškem izpitu v Borovnici ter se podal z nabito brzoštelko proti Ljubljani. Na prehodih so bili poleg domobrancev tudi gestapovci. Kontrola je bila tedaj zelo stroga za vse, ki so šli v mesto ali ki so odhajali iz mesta na deželo. Srečno sem prišel v mesto in našel stanovanje, kjer naj bi se zglasil. Ko povem, kdo sem, so me povabili v stanovanje, v katerem se je nahajal polkovnik Vauhnik. Na kratko mi je razložil svoj položaj. Nemci so namreč v Zagrebu odkrili središče zavezniške obveščevalne službe, v katere vodstvu je bil tudi polk. Vauhnik. Osem članov te službe so Nemci našli in obsodili na smrt z ustrelitvijo. Oba vodje te obveščevalne službe — eden izmed teh je bil Vauhnik — pa sta bila v odsotnosti obsojena na smrt z obešenjem. Ves nemški in ustaški policijski aparat je sedaj na delu, da poišče oba vodje. Zaradi tega je tudi v Ljubljani nadaljnje obveščevalno delo nemogoče in ga bo treba prenesti drugam.

Tudi mi je tedaj povedal Vauhnik, da gestapo že dalje časa išče v Ljubljani njegovo radijsko oddajno postajo. Nekega dne so se nad Ljubljano pojavili nemški lovci ter v nizkih poletih krožili nad Ljubljano. Vauhnik je takoj spoznal, da iščejo ti lovci njegovo postajo, ki je bila skrita v kleti. Seveda je postaja takoj obmolnila in Vauhnik se je podal na pločnik pred hišo ter je z ostalimi radovedneži opazoval nemška letala. Obveščevalno delo je postajalo v Ljubljani vedno težje in nevarnejše. Z odkritjem obveščevalnega središča v Zagrebu pa je postalo kar nemogoče. Zato mora zapustiti Ljubljano in pri tem odhodu iz Ljubljane potrebuje mojo pomoč. Seveda sem mu takoj izjavil svojo pripravljenost pomagati mu pri preselitvi.

Kmalu za menoj sta prišla v stanovanje dva višja domobranska policijska častnika z uradnim avtom. Bili smo torej trije-oboroženi in v domobranskih uniformah, dočim je bil Vauhnik v civilni obleki. Klobuk si

je globoko pomaknil na čelo. Izgledal je kot kak civilni policijski agent. Tako pripravljeni smo se pošalili, da gremo na lov za polk. Vauhnikom.

Odpejali smo se in prišli do mejnega prehoda. Tam smo vsi štirje izstopili in se predstavili Nemcem kot policijska patrولا, h kateri spada tudi civilni policijski agent. Pregledali so naše — deloma ponarejene — dokumente, površno preiskali tudi avto ter nas spustili naprej.

Avto je zdrknil proti Brezovici in drvel dalje proti Logatcu. Predno smo dospeli do železniške postaje v Logatcu, sva z Vauhnikom izstopila: oba policijska uradnika pa sta se z avtom vrnila v Ljubljano. Midva sva zavila v gostilno pri Šviglju, ki leži blizu postaje. Lastnik je bil moj dober prijatelj in ni seveda niti malo sumil, da sem mu pripeljal nevarnega gosta.

Z Vauhnikom sva se pogovorila o najini nadaljni poti. Pripravila in pregledala sva potne dokumente. Izročil sem mu posebno dovoljenje za prehod v tržaško cono. Taka dovoljenja je izdajalo nemško vojaško poveljstvo na Rakeku in sem imel v zalogi več obrazcev teh dovoljenj. Vauhnik mi je dal še razna navodila in naročila ter se mi je za spomin podpisal na mojo ilegalno vojaško izkaznico. V nadaljnjem razgovoru — ko sva čakala na prihod vlaka — mi je pripovedoval razne zanimive stvari. Spominjam se, da je pripovedoval o angleških pripravah za invazijo na Balkanu, pri katerih je tudi sam sodeloval. Toda do te invazije ni prišlo na zahtevo Stalina, na katero so Amerikanci pristali.

Med tem je prispel vlak, ki je vozil v Trst. Z Vauhnikom sva zasedla prazen kupe in sva se vsa pot vozila sama. Ko se je vlak iz Rakeka pomaknil proti Postojni, je prišla nemška kontrola in natančno pregledala najine potne dokumente ter jih našlo v redu. Srečno sva prišla v Trst. Tam pa so Vauhniku prijatelji in sodelavci svetovali, da naj se nujno umakne drugam, ker ga gestapo mrzlično išče tudi v Trstu. Res se je Vauhnik po kratkem odmoru podal naprej, dočim sem se jaz vrnil na svojo postojanko.

Po več letih nato sem polkovnika Vauhnika srečal v Buenos Airesu. Veselo je bilo to svidenje. Tedaj mi je pripovedoval, kako je nadaljeval pot iz Trsta preko Milana v švico, kar je podrobno popisano v „Nevidni fronti“. Pripovedoval mi je tudi razne dogodovščine iz švice: kako ga je npr. nekoč srečal nek japonski diplomat, ki ga je poznal še iz Berlina. Po nemško ga je vljudno pozdravil z besedami: „Tudi vi, gospod Vauhnik, ste tukaj“. Vauhnik pa mu je odgovoril, da se pač moti, ker on ni Vauhnik. Japonec se je oprostil z besedami, da je pač zelo podoben nekemu jugoslovanskemu atašeju, ki ga je spoznal v Berlinu. Še več drugih zanimivih dogodkov mi je tedaj opisal iz svojega delovanja kot vojaški ataše in zavezniški obveščevalec. Bil je izredno sposoben in delaven pa narodno zaveden slovenski častnik.

DAN SRAMOTE ZA U. K. IN U. S.

(Pod tem naslovom je Peter Worthington, nekdanji moskovski poročevalec kanadskega dnevnika „The Toronto Telegram“ v številki z dne 13. oktobra 1970 opisal vračanje Vlasove vojske sovjetom, pri katerem so Amerikanci in Angleži uporabili silo. Ker je Worthington eden tistih, ki je sprejel brošuro „The Slovenian Tragedy“, je morda prav ta naša knjižica pripomogla, da se je lotil te kočljive snovi. — Tiskovni referent ZDSPB.)

Kakor imajo vsi narodi junaška dejanja, tako imajo tudi nečastne momente, ki jih ne razglašajo v svoji uradni zgodovini. Plemenita dejanja so ovekovečena v pesmih in zgodbah, sramotna dejanja — samo v pripombah, in olepšana — se zapro v omare zgodovine z ostalimi uradnimi okostnjaki.

Po vojni se poražencu naprtijo vsa sramotna dejanja, dočim zmagovalec piše zgodovino.

Vsi vemo o zlobni in podli Hitlerjevi politiki med drugo svetovno vojno in vemo o japonskih smrtnih marših in ujetniških taboriščih.

Sedaj, ko SSSR ni več zaveznica kot je bila med drugo svetovno vojno, lahko omenimo stvari, ki so bile svoj čas tabu. Tako npr. Katyn in umor 15.000 poljskih častnikov; NKDV oddelke, ki so streljali sovjetske vojake, ki so bežali pred Nemci; kazenska taborišča, ki so celo med vojno zahtevala več žrtev kot Hitler.

Kaj se pa danes ve o najsramotnejšem dejanju zapadnih zaveznikov — o nasilnem vračanju milijonov ljudi Sovjetom, kjer so bili vrženi v ječe ali postreljani? Ta politika nasilnega vračanja ljudi v sigurno smrt ali ječo, — ki je proti vsakemu pravičnemu človeškemu zadržanju in vsem mednarodnim zakonom, — je bila sprejeta na jaltski konferenci od Churchill, Roosevelta in Stalina. Ta politika se je izvajala do leta 1947 — dve leti po končani vojni.

Politika nasilnega vračanja se je vrtela okrog zelo osovražene generala Andreja Vlasova, Rusa, ki je preziral Stalina in Hitlerja, in ki je v nemškem ujetništvu ustanovil „Osvobodilno armado“ za osvoboditev svoje domovine od stalinizma in fašizma.

Vlasova armada je štela blizu 1.000.000 mož; vsi so bili prostovoljci in so bili pozneje postreljeni in pobešeni, ko so jih Amerikanci in Angleži s silo vrnili v Sovjetsko zvezo.

Vlasova zgodba je ena najtragičnejših iz druge svetovne vojne — in največji madež v ameriški in angleški zgodovini.

Ta zgodba je na zapadu zelo malo znana. Celo Churchill v svoji štiri-delni zgodovini o drugi svetovni vojni ni omenil Vlasova niti enkrat. Druge zgodovine ga označujejo kot „odpadnika, izdajalca in prebežnika“ ali z drugimi pridevki, resničnimi in namišljenimi, in ga enačijo s Quislingom, Pierre Lavalom in lordom Haw-Haw.

Vlasov je bil eden boljših Stalinovih generalov ob pričetku vojne. Bil je velik in neroden po zunanosti, imel pa je oster taktičen razum, nerazločljiv dar za vodstvo in instinkte s primesjo globokega sočutja. Bil je izobražen — in zmeren.

Vlasov je bil prvi general, ki je premagal Nemce v bitki. Njegova armada je prebila nemški obroč okrog Moskve, kar ga je v ruski javnosti takoj dvignilo do statusa narodnega heroja.

Ujet je bil v juliju 1942 po bitki pri Volkhovu.

V ujetništvu je bil pod vplivom tistega dela nemškega Wehrmachta, ki je bil proti Hitlerju. Po daljšem premisleku se je odločil, da bo poskusil organizirati „Rusko osvobodilno armado“ iz vrst ujetnikov za boj proti Stalinu in za osvoboditev Rusije.

Hitler, SS šef Heinrich Himmler, šef Gestapa Heinrich Müller, feldmaršal Wilhelm Keitel in general polkovnik Alfred Jodl niso bili naklonjeni Vlasovu — in dokler ni bilo prepozno — so odločno nasprotovali formiranju take armade. Vedeli so, da Vlasov sovraži nacizem in bali so se, da se bi ponovno boril proti njim, če bi se mu dovolilo formirati tako strnjeno armado iz vojnih ujetnikov. Vlasova armada je bila vsekakor bolj predmet za propagando kot pa vojaški faktor. Ni se borila kot enota vse do leta 1945 ko je bila vojna že itak izgubljena. Zaradi strahu so bile te ruske in kozaške edinice razpodeljene tako, da so se borile neodvisno druga od druge.

Do enega milijona ruskih vojnih ujetnikov se je borilo proti Stalinu, nihče od teh pa se ni boril za nacizem kot tak.

Zgodovinske knjige, zapadne in sovjetske, bi rade označile Vlasove prostovoljce kot ljudi, ki so bili izstradani, pretepani in iz teh razlogov prisiljeni pridružiti se Nemcem. Pa ni tako.

Uspehi teh vojnih ujetnikov v boju proti Stalinu so zelo prepričljivi. Med njimi ni bilo dezertarjev in dostikrat so za ruskimi bojnimi linijami delali zmedo in napadali oddelke Rdeče armade.

Vlasovo glavno prepričanje je bilo, „da mora Rusija biti osvobojena od Rusov“.

Smatral je svoje organiziranje armade kot pričetek političnega gibanja, ki mu ga je usoda naklonila za rušenje Stalinovega režima, po opravljenem delu pa bi se umaknil.

V pogodbi z Nemci je zahteval vse demokratične svoboščine, tako

svobodo glasovanja in govora kot druge svoboščine, odločno pa je odklonil proti-judovske klavzule, katere so hoteli Nemci vnesti v pogodbo. V stvari se dokument popolnoma izogiba imenovati nacizem v kakršnikoli obliki, kar še povečuje prepričanje, da so bili Vlasov in njegovi podporniki proti Hitlerju — kar je resnica.

Vlasov je odločno odklonil boriti se na zapadnem bojišču. Dejal je, da njegov boj velja Stalinu in ne Angliji in Ameriki, kjer je v demokratičnih principih videl tudi bodočnost Rusije.

Ko je bila vojna končana, so se on in njegove razkropljene čete predale Amerikancem in Angležem, ti pa so jih vrnilo Sovjetom.

Voditelji Vlasovega osvobodilnega gibanja so pisali pisma s prošnjami Churchill, Trumanu, papežu, Mednarodnemu Rdečemu križu, Združenim narodom. Niti enega odgovora ni bilo in nobenega sočutja in razumevanja za njihov položaj.

Posamezni angleški in ameriški komandirji so kršili povelja svojih predpostavljenih in pomagali nekaterim Vlasovim ljudem pobegniti. Mnogo izmed teh moremo danes najti v belgijskih rudnikih. Po Jaltski pogodbi z dne 11. februarja 1945 so se zapadni zavezniki obvezali, da bodo vrnilo vse sovjetske državljane, tudi s silo če bo treba, ne glede na želje teh ljudi. Ta politika se je izvrševala vse do leta 1947, pri kateri je celo UNRA aktivno sodelovala.

Sven Steenberg je bil tolmač na vzhodnem bojišču v zvezi z ruskim osvobodilnim gibanjem in v svoji knjigi „Vlasov“ opisuje, kaj se je zgodilo.

Npr., ko se je 35.000 Kozakov, žena in otrok predalo feldmaršalu Alexandru pri Lienzu, so z grozo spoznali, da gredo njihovi transporti nazaj v Rusijo. Begunci in vojni ujetniki so se uprli, in Steenberg piše: „Britanci so nastopili in s palicami in gumijastimi korobači tolkli po ljudeh, jih vlekli iz gneče in jih metali na tovornjake. Otroke so trgali iz rok mater in celo ženske in duhovnike so pretepali brez usmiljenja.“

Množica se je razpršila in bežala proti bližnjim gozdovom. Oklopni avtomobili in angleški komandosi so jih lovili in jih pri tem veliko postrelili.

V angleškem parlamentu je takratni zunanji minister Ernest Bevin pristal na to politiko, ko je dejal: „Bili so primeri, da so ljudje izvršili samomor, ker so raje sprejeli smrt, kot da bi bili vrnjeni v svojo deželo, toda moja dolžnost je jasna v luči jaltske pogodbe.“

Združene države so odredile: „Vsi ruski državljani, ki so bili na teritoriju Sovjetske zveze 1. septembra 1939, morajo biti repatriirani brez ozira na njihove osebne želje, in če je treba, tudi s silo.“

V spominih „Kapitalizem, komunizem in nacizem“, je nekdanji član Trumanovega odbora za tujo pomoč politiko nasilnega vračanja odpravil z enim samim ledenomrzlim stavkom: „Tisoče teh Rusov se je moralo vrniti ruskim oblastem proti njihovi volji.“ (Tisoče? Milijone!)

Kljub temu je državni tajnik za zunanje zadeve Dean Acheson lahko dejal pred Združenimi narodi za časa korejske vojne: „Do zdaj vem, da nobena članica Združenih narodov izven komunističnega bloka ni zagovarjala nasilnega vračanja vojnih ujetnikov, ki bi bilo legalno dovoljeno ali potrebno v okviru mednarodnih zakonov.“

Zapiski o tem, kar se je godilo v tistih dveh letih nasilnih repatriacij, so strašni in pretresljivi za vsakogar, ki mu je še kaj do pravice in do človečnosti.

Glavni stan feldmaršala Alexandra je npr. izročil 2.200 oficirjev sovjetom in jih tako predal krvniku.

V Dachau leta 1946 je od 300 ljudi, ki so bili določeni za nasilno repatriacijo, 40 izvršilo samomore, 100 drugih pa se je ranilo — ali pa so bili pretepeni od Amerikancev.

Ko je bilo 2000 Rusov iz taborišča pri Plattingu nasilno vrnjenih, so si pričeli rezati zapestja in se obešati. Preveč jih je bilo, da bi jih odpeljali v bolnico. Tako so mrtve, umirajoče, ranjene in vse ostale zmetali v živinske vagone. Na ta način je bila ta razburjena in krvava masa odpeljana nazaj v Sovjetsko zvezo.

Ocenjuje se, da je bilo tako vrnjenih okrog 6 milijonov — večina z direktno kršitvijo Ženevske konvencije in mednarodnega zakona.

Polkovnik Meandrov, eden od Vlasovih oficirjev, je do zadnjega rotil svoje moštvo, naj potrpijo, ker ni hotel verjeti, da bo Zapad nadaljeval s tako politiko.

„Mi nismo izdajalci in ne zločinci, pač pa člani političnega gibanja, katerega cilj je boljša bodočnost za naš narod“, je pisal.

„Mi nismo zločinci, ker stotisoči enako mislijo kot mi in ker ne iščejo svojih osebnih koristi, temveč blaginjo svojega naroda in svoje domovine. Samo tisti, ki se boje pravice, beže pred njo. Ali naj mi bežimo kot zločinci v našem primeru? Ne!

Ali razlogi za to naše stališče niso dovolj jasni? Ali svet sploh hoče razumeti? Kje so principi svobode in političnega prepričanja?

Potoki krvi bodo tekli z odobravanjem in podporo demokracij. Sovjetska zveza bo skušala ohraniti vse v največji tajnosti, toda kri bo proniknila skozi in omadeževala demokratične parole svobodoljubnih narodov. Toda mi vemo kako je treba častno umirati.“

Vlasov in njegovi oficirji so bili izročeni Sovjetom. Prvič je večina poskušala izvršiti samomore. Z zdravniško pomočjo pa so zopet okrevali in bili potem izročeni Sovjetom. Vsi so bili obešeni.

To je zgodba Andreja Vlasova in Ruske osvobodilne armade, to je obenem eno najsramotnejših dejanj zapadnih zaveznikov v drugi svetovni vojni.

Prevedel Otmar Mauser

Kaj je povedal Kastrov vohun

Svetovna javnost, vedno željna novih senzacij, je sicer z zanimanjem vzela na znanje izjave pobeglega člana kubanske informacijske službe, toda že po nekaj dnevih se je njena pozornost obrnila že na drug predmet. In vendar zaslužijo izjave Kastrovega vohuna večje in trajnejše zanimanje.

Bivši Kastrov vohun — Orlando Castro Hidalgo — je kot zastopnik Kubanske vohunske mreže deloval v Parizu. Lansko leto pa je s svojo družino skrivaj zapustil Pariz, se podal v Luxemburg in nato v Severno Ameriko, kjer je dobil politični azil. Zasiššan je bil v amerškem senatu, kjer je podal izredno važne izjave, iz katerih je razvidno ne samo delovanje kubanskega komunističnega režima, ampak tudi njegovi načrti za prihodnost.

Oglejmo si na kratko nekatera odkritja tega moža.

Delovanje kubanske vohunske službe je namenjeno Ameriki in zlasti še latinski Ameriki. Kubancem se je posrečilo spraviti v poslaništva tri-rajstih amerških držav v Parizu svoje agente. To so poslaništva Argentine, Bolivije, Brazilije, Čila, Kolumbije, El Salvadorja, Ekvadorja, Gvatemale, Meksike, Paname, Peruja, Venezuele in Dominikanske republike. Toda ne samo v Parizu, tudi v poslaništvih drugod so v službi komunistični agenti.

Bivši vohun je dalje povedal, da je bila njegova naloga organizirati in podpirati revolucionarna delovanja v državah latinske Amerike. Središče tega dela je v Parizu, od koder odhajajo nato agenti s ponarejenimi potnimi listi na vse strani. To središče vodi navidez neki Armando López. Toda v resnici ga tajno (tudi za komunistične agente tajno) vodi sovjetski agent, ki ima v tem vohunskem središču še pet sovjetskih „svetovalcev“.

Dalje je povedal, da je bilo razmerje med Sovjetsko Rusijo in Kubo nekaj časa precej hladno zaradi prevelikih kubanskih zahtev in majhnih revolucionarnih uspehov v latinski Ameriki. Toda po sovjetski invaziji v Češkoslovaško se je to razmerje zboljšalo in sedaj sovjeti zopet krepko podpirajo Kubo. Toda to se je zgodilo šele potem, ko je Kastrov režim obljubil, da bo pri svojem delovanju upošteval na vsej črti navodila Moskve in da ne bo napadal komunističnih strank v raznih južnoamerških državah, ki niso hotele slediti njegovim navodilom. S tem so hoteli sovjeti preprečiti trenja med različnimi komunističnimi skupinami in zlasti preprečiti vsak vpliv Mao Tse Tungja med Kubanci.

Vohunsko središče v Parizu ima nalogo zbirati informacije o protivohunski službi protikomunističnih držav. Te podatke je najlažje dobiti v diplomatskih zastopstvih različnih držav. Zato je velika skrb tega središča posvečena temu, kako spraviti na razna poslaništva zanesljive komuniste oziroma, kako pridobiti ali kupiti informatorje v teh poslaništvih. Treba

je priznati, da so imeli Kubanci doslej kar lep uspeh. Kar v trinajstih ameriških poslaništvih v Parizu imajo svoje zaupnike in informatorje.

Bivši kubanski vohun je dalje povedal, koliko komunističnih zaupnikov je v posameznih poslaništvih. V poslaništvu Peruja je kar šest komunistov, v argentinskem poslaništvu so štirje, v poslaništvih Venezuele in Dominikanske republike so pa trije itd.

Naloga središča v Parizu je tudi iskati gverilce za latinsko Ameriko. Iščejo jih med dijaki iz latinskih ameriških držav, ki študirajo v Evropi in so prepojeni z marksističnim duhom. Lansko leto so v prvih treh mesecih poslali iz Pariza na Kubo 15 kandidatov za gverilce.

Toda ne samo gverilci, tudi agenti in organizatorji komunističnega gibanja se zbirajo v pariškem kubanskem središču in odhajajo od tam v razne države s ponarejenimi potnimi listi. Tako sta lansko leto odšla v Venezuelo dva vodilna člana kubanske komunistične stranke Raúl Menéndez Tomasevich in Orestes Guerra Matos.

Načrti in nameni Fidel Castra so še vedno zanetiti revolucionarna gibanja po vsej latinski Ameriki. Navodila za izvedbo teh revolucij pa so naslednja: Paziti je treba, da se ne ponovijo napake v preteklosti. Množično vežbanje gverilcev ni priporočljivo. Ne sprejemati med gverilce in sodelavce oseb, ki ne odobravajo na vsej črti navodil iz Kube. Ne podpirati tistih, ki sledijo navodilom Douglasa Brava (ki je vodja gverilcev v Venezueli). Prav tako ne sodelovati z Leonelom Brizolo, bivšim guvernerjem v Rio Grande do Sul v Braziliji.

Zanimivo je navodilo, da se ne sme ponoviti napaka Ernesta "Che" Guevara, ki je v Boliviji izjavil: „Jaz sem politični in vojaški poveljnik gverilcev.“ Poveljstvo je treba dati domačinom, nedomačini so lahko samo instruktorji.

Glede mestnih gveril (guerrillas urbanas) je Fidel Castro mnenja, da ni pričakovati od njih velikih uspehov. Uspešno gverilsko vojskovanje je samo tako, kot jo bilo svoj čas na Kubi in kot je sedaj v Vietnamu.

Verjetno je ta bivši kubanski vohun povedal še marsikaj važnega in zanimivega, kar pa Amerikanci ne smatrajo za primerno, da povedo javno. Toda že to, kar je prišlo v javnost, dokazuje, da so načrti in nameni Fidel Castra in s tem tudi svetovnega komunizma, ki ga vodi Moskva, vedno isti: s pomočjo revolucij prevzeti vodstvo sveta.

— — —

Slovenski protikomunistični borci se bodo tudi letos — in letos ob 25 letnici nasilne smrti še prav posebej — z veliko hvaležnostjo spomnili generala Leona Rupnika.

V zadnjih mesecih preteklega leta nas je za vedno zapustilo več odločnih in delavnih protikomunističnih delavcev.

Dne 23. oktobra 1970 je umrl **Ivo Kermavner**, ki ni bil samo mednarodni telovadni prvak in odličen organizator Slovenske orlovske zveze, ampak je bil tudi organizator obrambe zoper komunistična zločinstva v Sloveniji. Bil je eden izmed tistih, ki so v aprilu 1941 v Delavski zbornici v Ljubljani ustanovili Slovensko legijo in je bil nato ves čas v njenem glavnem vodstvu. Prevezel je organizacijo SL v mestu Ljubljani in je skupaj s pokojnima Milanom Fincem in Fortunatom Majdičem razpredel podtalno mrežo SL po vsej Ljubljani ter pomagal pri organizaciji Vaških straž in Slovenskega Domobranstva. Po končani vojni se je podal na Koroško in nato v Severno Ameriko.

Dne 16. decembra je umrl **Robert Petriček**, odločen in silno delaven protikomunističen javni delavec. Zaradi svojega protikomunističnega prepričanja in delovanja je moral po končani vojni zapustiti domovino in oditi v emigracijo, kjer je do zadnjega diha vneto in nesebično deloval v emigrantskih protikomunističnih organizacijah, zlasti kot podpredsednik „Zedinjene Slovenije“, največje slovenske protikomunistične emigrantske organizacije. Stalno se je tudi zanimal za delovanje slovenskih protikomunističnih borcev in z veseljem je prečital vsako številko Vestnika.

Dne 18. decembra 1970 je umrl **Jože Jenko**, prvi podstarešina Tabora in soustanovitelj Zavetišča škofa dr. Gregorija Rožmana v Argentini. Bil je doma aktivni protikomunistični borec in domobranski častnik, v emigraciji pa eden izmed vodilnih organizatorjev slovenskih protikomunističnih borcev. Sodeloval je pri ustanovitvi DSPB v Argentini, pozneje je prevzel vodstveno mesto v Taboru. Njegovega pogreba na sanmartinsko pokopališče pri Buenos Airesu so se udeležili poleg članov Tabora tudi člani DSPB in Vestnika.

Dne 27. januarja 1971 je umrl zelo znani javni delavec in protikomunistični emigrant **Lojze Ambrožič st.** Malo je Slovencev, bi ki od najbolj zgodnje mladosti pa do zadnjega diha tako požrtovalno, živahno in vztrajno delovali na vseh mogočih javnih področjih, kot je delal rajni Ambrožič. Nikjer se ni silil v ospredje, pa je bil prava vodstvena osebnost v prosveti, gospodarstvu in politiki. Protikomunistični boj je podpiral po vseh svojih močeh. Vaški stražarji in domobranci so imeli v njem zvestega sodelavca in svetovalca. Z velikim veseljem je prebral vsako številko Vestnika in je

v njem tudi sodeloval. Zadnja leta pred smrtjo se je zelo trudil, da bi prišlo v vrstah protikomunističnih borcev do sloge in edinosti.

Dne 10. februarja 1971 se je v najlepši moški dobi pri letalski nezgodi smrtno ponesrečil **Jože Poznič**, slovenski izobraženec in javni delavec. Bil je odločen protikomunist. Dva njegova brata domobranca sta bila vrnjena in pobita. Da bi spoznal komunizem do podrobnosti, je obiskoval predavanja na Sovjetološkem inštitutu v Buenos Airesu, nato pa je študiral in diplomiral na slovenskem oddelku Ukrajinske univerze v Buenos Airesu. Deloval je v številnih slovenskih organizacijah. Znan je bil zlasti po svojih odločnih in globokih protikomunističnih govorih.

Družabna Pravda, ki deluje v protikomunističnem smislu zlasti na socialnem področju, je v lanskem letu izgubila več svojih aktivnih in delavnih članov. Jožeta Jonkeja smo omenili že v prejšnji številki „Vestnika“. Danes poročamo, da sta umrla **Janez Šest** in **Avgust Malovrh**. Oba sta se že doma vneto udejstvovala v protikomunističnih delavskih organizacijah in sta to delo nadaljevala v Argentini v Družabni Pravdi. Oba sta bila prijatelja našega DSPB in redna bralca „Vestnika“.

Vsem pokojnim naj nakloni Vsemogočni večni mir in pokoj.

Na Poljskem so s tanki pomandrli delavce zaradi gole zahteve po vsakdanjem kruhu. Ni izgovora za take krivice. Kdor na delavce strelja, čeprav se pri tem proglašča za njih zaščitnike, ne more biti ne ljudska ne delavska oblast. Tak je brez dvoma proti delavcem in proti delavskim interesom. Zato se mi tem žrtvam klanjamo in želimo, da bi vendar že enkrat prevladala ljubezen in pravičnost ter sožitje, kjer bi vsakdo imel mesto v svobodni in pošteni družbi.

Iz govora števerjanskega župana Slavka Klanjščka

Franc Ižanec: Odprti grobovi – tretji zvezek

Franc Ižanec je podaril slovenski javnosti novo dragoceno knjigo — nov zvezek zbirke *Odprti grobovi*. Ni dolgo, ko smo dobili v roke drugi zvezek, ki popisuje komunistične strahote v Beli Krajini. Sedaj pa imamo v rokah že tretji zvezek, ki popisuje zločine, ki so jih komunisti zagrešili po vsej slovenski zemlji: na Notranjskem, Dolenjskem, Gorenjskem in nekaj tudi na Štajerskem. Temu zvezku je avtor dal podnaslov „Dolga leta nedolžna kri napaja slovensko zemljo“.

Trdimo, da je to dragocena knjiga. Dragocena zato, ker vsebuje pričevanja očitcev. Če bi jih Ižanec ne zbral, bi odšla ta pričevanja v grob skupaj s pričevalci. Nekateri nimajo smisla za to delo in se avtorju celo posmehujejo, ker se bavi s preteklostjo, ki jo je treba pozabiti. Toda zdrava večina slovenske emigracije je Ižancu globoko hvaležna, da je zapisal ta važni del slovenske zgodovine.

Ižanec ne komentira in ne razlaga izjav svojih pričevalcev. Napisal jih je tako, kakor so privrele iz src pričevalcev. To so namreč osebna doživljenja ljudi, ki so večino tega, kar popisujejo, sami doživeli ali vsaj iz bližine opazovali. Niso to učene študije, ampak preproste, pa zato toliko več vredne izpovedi.

Pa tudi zato je ta knjiga dragocena, ker nam v zmešnjavi teh časov posveti v bistvo komunizma, ki ni nič drugega kot zločinstvo. Z zločinci pa ni mogoča nobena sprava, ne sodelovanje, ne koeksistenca, ne dialog.

Tretji zvezek je obširna knjiga, ki ima 264 strani velikega formata. Za uvodnimi besedami avtorja je „Nekaj koristnih pripomb“ dr. Filipa Žaklja, ki pomaga Ižancu pri izdaji „Odprtih grobov“. Dr. Žakelj se Ižancu zahvaljuje za to njegovo delo in prosi rojake, da naj podprejo Ižanca, ki že nad deset let opravlja res zelo težko delo z zbiranjem pričevanj. — Knjiga vsebuje poleg pričevanj tudi precej slik dokumentarne vrednosti, in črtežev krajev, kjer so se dogajali komunistični zločini.

Potrebno je s pohvalo omeniti, da je mnogo pričevanj podpisanih s polnim imenom pričevalca, kar daje pričevanju še posebno vrednost. Nekatera pričevanja pa so iz razumljivih razlogov (da ne bi svojec v domovini trpeli preganjanja) podpisana samo z začetnicami imena pričevalca. Nekatera pričevanja so zelo obsežna, druga pa kratka. Tako npr. obsega „Podroben opis komunističnih in laških grozodejstev v Polhovem gradu in okolici“, ki ga je napisal Pavel Božnar, kar 30 strani. Obširen je tudi popis „Dogodki na Zapotoku in na Turjaku po razsulu italijanske vojske ustanovitev domobranstva“, ki ga je napisal Ernest Hirschegger. Obsežen je tudi popis dogodkov na Gorenjskem v letih 1941-1945. Iz tega popisa zvmemo mnogo podrobnosti, ki niso bile znane in tudi ne še zapisane.

Knjiga vsebuje ne samo dragoceno ampak naravnost nepogrešljivo gradivo za vsakega objektivnega zgodovinarja, ki bo opisoval komunistično revolucijo na Slovenskem. Knjiga naj bi bila pobuda za vse, ki kaj vedo iz tiste dobe, da bi to zapisali. Dr. Žakelj pravi v uvodu: „Kako krasno delo bi opravili še drugi možje, če bi s pomočjo drugih podrobno opisali dogodke med revolucijo v domačem kraju in okolici. Tako bi zbrali podrobno gradivo za celotno zgodovino.“

Knjiga je za ceno 1500 starih pesov na prodaj v Dušnopastirski pisarni v Buenos Airesu.

Sm R

Karel Mauser: Na ozarah

Naš zvezni predsednik Karel Mauser je danes gotovo najbolj priljubljen slovenski emigracijski pisatelj. In ne samo najbolj priljubljen, tudi najbolj plodovit pisatelj je. Ob petindvajsetletnici vetrinjske tragedije je izšlo njegovo petindvajseto knjižno delo — *Na ozarah*. Lahko je ponosen na svojo veliko kulturno žetev. Tudi mi, njegovi sodelavci v organizaciji protikomunističnih borcev, smo ponosni nanj.

Najnovejše Mauserjevo delo je zbirka črtic, ki jih je iz raznih časopisov, revij in knjig zbral prof. Janez Sever, izdala pa Slovenska kulturna akcija.

Mauserjevo pisateljsko delo dobro pozna vsa slovenska emigracija. Tudi doma mnogi poznajo to delo, čeprav njegovim knjigam vstop v domovino ni dovoljen. Najbolj poznano je njegovo največje delo *Ljudje pod bičem*, ki je danes največji (814 strani) in najbolj v našem duhu — slovenskem in protikomunističnem — napisan tekst, ki ga je Mauser posvetil „Svojim mrtvim prijateljem s Turjaka“. V kratkem času sta izšli dve celotni izdaji tega dela in pravkar izhaja to delo v reviji „Naša luč“. Od ostalih Mauserjevih del, ki so se ljudem zelo priljubila, ne omenimo: *Sin mrtvega*, *Prekleta kri*, *Puntar Matjaž*, *Vetrinjsko polje*, *Kaplan Klemen* (igra, prevedena v nemščino in španščino), *Pšenični klas*, *Večna vez*, *Velika rida*, *Jerčevj galjoti*, *Ura s kukavico*, *Mrtvi rod*, itd.

Poleg navedenih večjih del, ki so izšla v samostojnih knjigah, je Mauser napisal mnogo krajših črtic — podpisanih in nepodpisanih ali pa podpisanih z različnimi psevdonimi. Napisal je tudi vrsto priložnostnih člankov, ocen raznih knjig, poročil, uvodnikov v Ameriški domovini in raznih revijah. Nastopa kot govornik na mnogih slovenskih prireditvah z izklesanimi in globokimi govori. V zadnjih letih skoraj ni bilo številke „Vestnika“, v kateri ne bi bila objavljena Mauserjeva beseda.

Lepo delo je opravil prof. Sever, da nam je zbral Mauserjeve biserne, raztresene po raznih publikacijah. O literarni vrednosti knjige bodo spregovorili literarni kritiki. Mi — slovenski protikomunistični borci, Mauserjevi soborci in prijatelji — ugotavljamo samo to, da tudi iz te knjige

veje tisti duh in tista ljubezen do vsega slovenskega, ki je pognala slovenske protikomunistične borce na okope v obrambo domovine. Hvaležni smo Mauserju za to novo in lepo kujigo.

Sm R

Velik uspeh knjige „The Slovenian Tragedy“

Že večkrat smo zapisali, da ni dovolj, da o komunistični revoluciji na Slovenskem pišemo samo v svojih slovenskih časopisih, revijah in knjigah. Na ta način svet ne bo zvedel, kaj se je zgodilo med vojno z nami, ne bo zvedel za strahote, ki jih je komunizem povzročil slovenskemu narodu, ne bo zvedel za vetrinjsko tragedijo in njegove krivce (Angleže in komuniste), ne bo zvedel za Teharje, Hrastnik, Kočevski Rog in druga množična morišča. Potrebno je o tem pisati v tujih, svetovnih jezikih.

To je za 25 letnico vetrinjske tragedije napravila Zveza DSPB s tem, da je izdala v angleščini lično brošuro „The Slovenian Tragedy“ ki sta jo sestavila Otmar Mauser in Jože Melaher. O tej brošuri smo že pisali, tudi smo omenili njeno odlično vsebino in zapisali smo tudi že prve odmeve nanjo.

Danes pa lahko zapišemo še to, da je imela kujiga velik in pomemben uspeh. Natisnjena je bila v 1500 izvodih, pa je bila razposlana tujim osebam in na toliko strani, da bo kmalu pošla. Poslana je bila namreč velikemu številu državnikov, politikov, cerkvenih dostojanstvenikov, javnih delavcev, častnikarjev itd. Razpošiljatelj Otmar Mauser je dobil mnogo zahvalnih pisem znanih osebnosti. Nekaj teh pisem smo že omenili v lanskem Vestniku. Danes naj omenimo še nekaj vidnih osebnosti, ki so se g. Mauserju zahvalili za knjigo: T. C. Douglas, vodja Nove demokratske stranke v Kanadi; Robert N. Thompson, član kanadskega parlamenta; Robert L. Stanfield, vodja opozicije v Kanadi; Mr. Bourassa, član vlade v Québec-u; in še mnogo drugih.

Razveseljivo je, da so mnogi Slovenci naročili tudi po več knjig (g. Martin Globočnik n. pr. 20 izvodov) z namenom, da jih razdele svojim angleško govorečim prijateljem. Kdor bi še želel to napraviti, naj pohiti z naročilom (ker je le malo izvodov na razpolago) na naslov: Otmar Mauser, 338 Woburn Ave., Toronto 320, Ont., Canada.

S. H.

Meddobje XI – Štev. 3

Zopet je izšla nova — že tretja — številka enajstega letnika naše splošnokulturne revije Meddobje. Prinaša pesmi Vladimirja Kosa „Psalm, ki ga morate končati“ in „Zadnji kolobar pod slapom v Kai“, črtico Franku Bukviča „Strast“, aktualen in zanimiv članek dr. Vinka Brumna „Naš izseljenski tu in sedaj“. V tem članku prihaja dr. Brumen do sklepa, da smo mi, ki smo odšli v tujino, ker nam je režim kratil svobodo živeti po

lastnem prepričanju, politični izseljenci. — Dr. Mirko Gogala je priobčil zanimiv članek „Razvoj revolucionarne misli“, France Papež primerja Beethovna — genija ritma s Prešernom — genijem besede. Tone Gosar je zapisal nekaj toplih vstic o svojem očetu dr. Andreju Gosarju. Dr. Rajko Ložar je prispeval „Tri antologije nemške lirike“, dr. Brumen pa obravnava vprašanje „Ali se staramo?“ — Revijo toplo priporočamo.

DRUŠTVENE NOVICE

BUENOS AIRES

Občni zbor Društva slovenskih protikomunističnih borcev in proglasitev leta inž. Franca Emerja

Slovenski protikomunistični borci v Argentini, združeni v Društvo slovenskih protikomunističnih borcev, in Konzorcij Vestnika sta imela svoj XIV. tabor ali občni zbor v soboto, 12. decembra v prostorih Slovenske hiše. Ob 19 je msgr. Anton Orehar daroval sv. mašo za umrle borce ter imel ob tej priložnosti pomemben cerkveni govor.

Po sv. maši so se borci zbrali pred spomenikom junakov k pomenljivi slovesnosti. Starešina Miha Benedičič je začel slovesnost z naslednjimi mislimi: Vsak izmed nas, ki hodi po svetu, nosi s seboj domovino, nosi s seboj spomin na tiste, ki so hodili z nami in se borili z nami, pa jih ni več z nami. Kadar gremo mimo tega spomenika, se znova vzbudi ne samo spomin nanje, ampak tudi globoka hvaležnost za njihovo žrtev in pa trdna vera v vstajenje pravice. Danes dajemo čast tistim, ki so dali več kot mi, dali so svoja življenja. Predvsem hočemo danes dati čast prvi žrtvi komunističnega zločinstva. Spominjamo se prvega borca, ki je padel pod streljo komunistov. To je bil inž. Franc Emer. Prinesli smo prst z njegovega groba v domovini, da jo položimo pred ta spomenik, mimo katerega hodi in bo hodila naša mladina in se bo pri tem spomnila na strašne žrtve, ki so jih njeni starši in predniki, doprinesli, da ona lahko živi v svobodi. **Proglasam leto 1971 za leto inž. Franca Emerja.**

Starešina Benedičič je nato stresel zemljo z Emerjevega groba v cvetlično gredo pred spomenikom junakov in v enominutnem molku je bila nato končana ta ganljiva slovesnost.

Po tej slovesnosti se je v prostorih Slovenske hiše vršil občni zbor DSPB, ki ga je vodil starešina Miha Benedičič. Odborniki so podali svoja poročila, iz katerih je bilo razvidno, da ima DSPB v Argentini 138 članov. Po vseh svojih močeh je sodelovalo pri letošnjih spominskih slovesnostih 25-letnice vetrinjske tragedije v Argentini, katerih se je udeležil kot častni gost naš zvezni predsednik Karel Mauser. Tudi je bilo poudarjeno, da je

DSPB sledilo pobudi lanuških domobrancev glede ponovne združitve vseh borcev v eni organizaciji. Pri volitvah so bili izvoljeni v starešinstvo DSPB v Argentini naslednji: starešina Valentin Urbančič, članski načelnik Franc Zorec, gospodarski načelnik Pregelj Bogo, namestnik Andrejak Anton, tajnik Rudi Bras, namestnik Dolinar Lojze, Nadzorni odbor: Loh Maks, Kralj Janez, Berlot Viktor. V konzorcij Vestnika ter v njegovo uredništvo in upravo so bili določeni: Škulj Edvard, Mauser Karel, Benedičič Miha, Rant Pavle, Smersu Rudolf, Jeločnik Avgust in Tičar Beno.

Nato je bila na predlog starešine Mihe Benedičiča sprejeta naložba, ki jo objavljamo na uvodnem mestu.

Poročilo o "Vestniku"

Na občnem zboru je bilo tudi podano poročilo o "Vestniku", ki stopa že v dvaindvajseto leto. V naslednjem podajamo glavne misli iz tega poročila:

Vestnik je skušal biti tudi v pretekli poslovni dobi vreden glasnik težnj slovenskih protikomunističnih borcev.

Zlasti je hotel letos dati poudarka na 25-letnici vetrinske tragedije. Druga, tretja in četrta številka so skoraj v celoti posvečene dogodkom pred 25 leti in našim nalogam, ki so v zvezi s tistimi dogodki. Te številke in tudi zadnja (peta) so imele povečan obseg. Spomin na veliko slovensko tragedijo smo primerno in dostojno podčrtali in pri tem podčrtali svoje neizprosno odklonilno stališče do komunizma. Poudarjali smo, da naš boj še ni končan in da je naša prva naloga rušenje komunističnega režima in s tem osvoboditev domovine. Obsojali smo poizkuse in načrte koeksistence in sodelovanja s komunisti, obsojali smo tudi obiske domovine po bivših protikomunističnih borcih in javnih delavcih sploh.

Vestnik ni nikogar napadal razen komunističnih zločincev. Tudi nismo odgovarjali na napade, čeprav so bili nekateri napadi v nekaterih publikacijah močno krivični. Izogibali smo se vsake besede, ki bi utegnila koga užaliti. Vse to smo delali z namenom, da pride do boljših odnošajev, do sodelovanja ali zopetnega združenja vseh protikomunističnih borcev. Zato smo krepko podprli delo domobrancev v Lanusu, ki so objavili „Domobransko povabilo.“ Vemo, da doslej nismo imeli uspeha, vendar smo prepričani, da je bilo naše delo pravilno, da ga slovenska emigrantska javnost vidi in odobrava. Enotnost in edinstvo v naših vrstah protikomunističnih borcev je nujno potrebna in se bomo zanjo še trudili.

Vestnik je posvečal pažnjo važnim slovenskim vprašanjem in se zavzemal za slovensko samostojnost in neodvisnost, ne da bi gojil sovraštvo do kogarkoli. Posvečal je svojo pozornost tudi velikim mednarodnim vprašanjem, posebno tistim, ki so v zvezi s komunistično napadalnostjo. Spomnil se je pobitih slovenskih vojakov v Vietnamu; dalje se je spominjal umrlih borcev in naših prijateljev. Omenjal je tudi zaslužene jubilate, prina-

šal ocene knjig in poročil naših društev. Prinašal je tudi literarne sestavke, pisane v našem duhu.

Naklada Vestnika se je v preteklem letu dvignila za sto izvodov. List gre na vse kontinente, največ seveda v Severno Ameriko, Kanado in Argentino. Tudi v Evropo ga gre precej in tam prihaja v roke sezonskom slovenskim delavcem in dijakom.

Ob tej priložnosti se Konzorcij "Vestnika" skupaj z uredništvom in upravo toplo zahvaljuje vsem svojim sodelavcem, piscem člankov, poročil, poverjenikom, ki ga razdeljujejo itd. in prosi za sodelovanje tudi v bodoči poslovni dobi.

CLEVELAND

Božičnica

Sicer je že dolgo od tega, pa naj vendar ostane zapisano, kako smo praznovali v Clevelandu božičnico, ki jo je za dne 19. decembra lanskega leta v veliki dvorani sv. Vida pripravilo naše DSPB v Clevelandu za svoje člane in prijatelje. Dvorana je bila za to priložnost lepo pripravljena. Na odru so bile postavljene lepe jaslice, ki jih je v glavnem pripravila gospa Marija Mauserjeva. Mladinski zbor slovenskih otrok je pod vodstvom g. Martina Košnika ubrano zapel nekaj tako lepih slovenskih božičnih pesmi. Vsako prvo kitico so otroci zapeli sami, pri ostalih kiticah pa je poprijela vsa dvorana. Središče božičnice pa je bil vsem v srce segajoči

govor predsednika Karla Mauserja

ki je povedal tole:

Še pet dni nas loči od svetega večera. Marsikaj kart smo napisali in marsikaka darila smo kupili. Vendar so vse to zunanosti, zunanja znamenja, da imamo nekoga radi, da ga spoštujemo in da bo ob praznikih še posebej v našem spominu.

Vendar noben praznik ni globok, če v njem ne najdemo misli, ki iz njega govori. Navadili smo se, posebno ob velikih praznikih — kakor sta božič in velika noč — uživati zunanji blesk — mehko čustev ob božični skrivnosti in upanje in zelenje ob velikonočnem zvonjenju. Saj je tudi to lepo, toda če smo daleč od središčne misli praznika, je praznovanje le zunanost.

Jutri bomo v cerkvi pri novozaveznem berilu slišali tele besede: Glej, prihajam — o meni je pisano v knjigi — da izvršim, o Bog, Tvoje voljo.

Ustavimo se za letošnjo božično misel ob teh besedah. Kakor je v božji volji začetek sveta in njegov konec, kakor je v božji volji naša rojstna ura in naš smrtni dan, tako je bil tudi v tej volji cesarjev ukaz o

popisu ljudi, pot Marije in Jožefa v Betlehem in božje rojstvo v ovčji staji. V božji volji je bilo dobrih trideset let Jezusovo življenje na zemlji in križ in smrt in vstajenje.

In vendar je prišel, da izvrši božjo voljo.

Dragi prijatelji, živimo v težkih časih. Če iz pravih božičnih dni gledamo nanje, lahko vidimo, da se časi lomijo prav zavoljo tega, ker iz dnevnega življenja porivamo, kar božična skrivnost tako močno odkriva: Izvrševanje božje volje in občutek, da je v času večnost.

V božji volji je, da smo to, kar smo. Ne skušajmo prevpiti v sebi, kar je Bog v nas položil. Izvršimo božjo voljo vsak v svojem poklicu, vsak na svojem mestu. Ni toliko važno, kaj smo, temveč to, kako smo. Če izvršujemo svoj poklic ne samo zavoljo tega, ker ti prinaša kruh, ampak tudi zavoljo tega, ker s tem izpolnjuješ božjo voljo, ki sosklada delo vseh ljudi v celoto, potem smo razumeli božično misel. To je soodreševanje in zavoljo tega smo na svetu. Bog je na ta svet zato prišel, da bi ga odrešil, naše poslanstvo je soodreševanje. To na svoj način lahko dela državnik in politik, umetnik, vsak v svojem poklicu, tudi berač. Jasno, nismo svetniki. Padamo in vstajamo, spet padamo in vstajamo. Toda če bomo ob vseh svojih slabostih imeli uprte oči v misel, da smo prišli na svet, da izvršujemo voljo božjo, bomo v večnost pred Boga lahko prinesli vsaj to.

Večnost v času je druga božična misel. Zavoljo tega imajo naši časni opravki večno ceno. Pehamo se za kruh, za svoje otroke, za kulturne in politične dobrine — ne izključimo ničesar. Vse to je človeško življenje, vse to je naše. Če gledamo to samo iz časa, se temu in onemu zdi neumno. Počemu? Ostali bi kvečjemu pri borbi za lepši kos kruha. Seveda, če gledamo vse to le s stališča časa, bo vse to pehanje s človekom umrlo. Gledano to z večnostnimi očmi pa ima vsako delo, tako in tako, večnostni pomen. Bog se je rodil kot otrok, rastlel, se zamudil v templju, ko je bil star dvanajst let, tako, da sta ga Marija in Jožef zgubila, pridigal farizejem in pismoukom, šel k cestnarju na južino, šel z ribiči, izgnal trgovce iz templja — človeško gledano so to časni dogodki. In vendar ima vsak z večnostnega stališča gledan svoj veliki pomen.

Tako tudi naše vsako delo. Božič je na čudovit način praznik večnosti. Mislimo na to dvojje v teh dneh, prazniki nam bodo lepši.

Vsem, ki ste tukaj, vsem vašim dragim voščim žegnane božične dni. Daj Bog, da bi bil vsem nam žegan tudi vsak dan v novem letu. Vsi skupaj na voščimo v svojem srcu tudi vsem Slovincem doma in na tujem tajišo. Družine smo, živčva v česu pa za večnost rojena. Daj Bog, da bi čas tako razumeli, da bi večnost dosegli.

Govor je naravil na vse navzoče globok in nepozaben vtis. Društvo SPR je nato udeločence božičnice primerno pogostilo. Moremo ugotoviti, da ie postala božičnica DSPR v Clevelandu že tradicionalna slovenska prireditvev, na katero prihaja vsako leto več rojakov k prazničnemu božičnemu snidenju.

PRIPOMBE K „NAČRTU ZA DEMOKRATIČNO ALTERNATIVO

IZ LETA 1963“ — I. del

V „Svobodni Sloveniji“ z dne 1. oktobra 1970 je bil objavljen izredno zanimiv izveček pod zgornjim naslovom, o skupnem programu nekaterih bivših političnih osebnosti. V obširnem uvodu g. M. Stare razlaga nastanek tega načrta in omenja, da je bil program sestavljen na podlagi predlogov, ki naj bi potem služili za debato. In prav tej debati — ne kritiki — je namenjen tudi ta moj članek.

Predno preidem k obravnavi uvodnih misli „Načrta“, bi rad poudaril, da je v begunstvu na stotine slovenskih izobražencev, ki imajo sedaj novo možnost in dolžnost, da tudi izrazijo svojo misel in posežejo v debato. Slovenski narod si namreč ne more privoščiti „luksusa“, da bi pri tako važnih vprašanjih, ki se tičejo naše Slovenije, vsa ta množica inteligenčne emigracije spala „spanje pravičnega“, stala brezbržno ob strani ali pa igrala vlogo „kimavcev“. Vse slovenske publikacije, brez ozira na strankarsko politično pripadnost, pa bi morale dati prostor člankom, ki služijo tej debati in razčiščevanju pojmov — brez osebnih žalitev —, pa čeprav g. urednikom ne bi ugajala vsebina.

Najprej moram ugotoviti, da je izredna sličnost med tem načrtom iz l. 1963 in pa programom druge skupine, ki je bil objavljen letos pod naslovom „Za zavarovanje slovenske suverenosti“ (Glej „Misli“ in „Slovenska država“ — Avgust 1970).

Enake ozir. slične misli in točke bi bile v zgoščeni obliki sledeče:

- 1) Obe skupini smatrata, da ima slovenski narod pravico do samostojne suverene države.
- 2) Obe govorita o „Zvezi“, v katero naj bi bila vključena tudi slovenska država, čeprav ena skupina že daje ime tej zvezi in jo imenuje „Jugoslavija“, druga skupina samo nejasno namiguje o tem imenu.
- 3) Obe skupini smatrata, da ima vsaka zvezna država pravico do odcepitve.
- 4) Oboji smatrajo, da Beograd ne more biti več prestolica nove zvezne države in iščejo nov center izven prestolic posameznih držav.
- 5) Oba načrta predlagata skupni zvezni parlament.
- 6) Oba predloga postavljata zahtevo, da naj vsaka država razpolaga z lastnimi oboroženimi silami.
- 7) Odprava sedanje centralizacije je predpogoj v obeh načrtih in
- 9) Obe skupini imata v glavnem enake ali slične poglede glede šolstva, vere, kulture in kmetijstva.

Vkljub tej sličnosti, pa je „Načrt“ iz l. 1963 veliko bolj popolen kot pa program druge skupine, ker je izredno podrobno razčlenjen. Kot zani-

mirovost bi še pripomnil, da je res čudno, da se je „Načrt“ objavil šele sedaj po tolikih letih in kot nalašč po objavi članka „Za zavarovanje slovenske suverenosti“. Škoda sedmih let izgubljenih za debato!

Pravilno je stališče podpisnikov „Načrta“, da ima vsak narod pravico do svoje samostojne in suverene države, kakor tudi to, da imajo južnoslovenski narodi vso svobodo, da se izjavijo ali za samostojno državo ali pa za povezavo z drugimi narodi.

Na žalost pa politiki prav nič ne razpravljajo, na kakšen način naj bi si narodi priborili to suverenost in kako naj bi dosegli mednarodno priznanje te suverenosti. Najvažnejše je torej izpuščeno, kakor da bi ti dve dobrini prišli sami po sebi, kot nekak „dar iz nebes“, brez predhodnega in stalnega opozarjanja velesil ozir. „Zveze narodov“, da si slovenski narod želi, zahteva in ima pravico do suverenosti. (Katera slovenska organizacija je že poslala „Z. N.“ telegram ali dopis v tem smislu? Kdaj in kolikokrat?)

Ker torej zahtevajo svobodne volitve, pri katerih naj vsak narod s svojo večino pove, ali želi skupno zvezo ali ne, potem je res nerazumljivo zakaj takoj v naslednjem odstavku zanikajo to pravico narodom in sami odločijo — brez pristanka narodov, brez plebiscita, ki ga zahtevajo —, da je državna skupnost vseh slovanskih narodov na jugu **nujna** in da se ta skupnost **mora** imenovati „Jugoslavija“. Za to svojo odločitev naštevajo mnoge razloge, med katerimi so nekateri brez prave vrednosti, kot npr. „integriteta vsakega naroda in vseh skupaj“, če pomislimo na razpad kraljeve „Jugoslavije“ v drugi svetovni vojni. Izredno važno je to, da oni sami odvzamejo narodom pravico do odločanja in glasovanja, kar pa je seveda za demokratične Slovence v domovini in v svobodnem svetu popolnoma nesprejemljivo.

„Načrt“ torej ne dopusti slovenskemu narodu (niti drugim narodom), da bi si ta najprej oklical samostojno in suvereno državo in dosegel mednarodno priznanje te suverenosti — in o tem niti ne razpravlja —, ampak takoj preide na „Osnove skupnosti“ v novi državi, ki se zopet imenuje „Jugoslavija“.

Poudaril sem že v prejšnjih člankih, da „Jugoslavija“ ne more biti „zveza držav, zgrajena na suverenosti vseh narodov“, kajti država, ki bi zopet postala in ostala suverena in mednarodno priznana, bi bila edinole „Jugoslavija“. Poudarjam še enkrat — in mislim, da nisem v zmoti —, da je država s tem imenom lahko samo federacija, nikdar in nikoli pa konfederacija (ali kaj podobnega) narodov na slovanskem jugu. S tem, da zanikam obstoj konfederativne „Jugoslavije“, ker je nemogoča, pa nočem „razbijati“ državo ozir. ozemlje, ki bi ga sestavljala, ampak hočem samo nakazati, da bi npr. v konfederativni „Balkanski Zvezi“, v okvirju sedanjih mednarodnih mejah, bila suverenost posameznih držav omogočena oziroma izvedljiva.

Buda Stanislav

Pripomba uredništva: Z veseljem objavljamo gornje pismo g. Bude in prav tako bomo z veseljem objavili vsako stvarno in dostojno napisano pismo svojih naročnikov in bralcev. K pismu g. Bude pa pripominjamo samo tole: 1) Načrt za demokratično alternativo iz leta 1963, ki se imenuje tudi standstaetski načrt ter Deklaracija za zavarovanje slovenske suverenosti, katere pobudnik je dr. Ciril Žebot, se razlikujeta v osnovni in bistveni točki. Standstaetski načrt vsebuje misli, kako urediti južnoslovenska politična vprašanja po zrušenju komunističnega režima, dočim dr. Žebotova deklaracija tega predpogoja ne vsebuje, ampak priznava komunistično partijo kot političnega partnerja in zahteva od tega demokratizacijo političnega življenja. 2) Mednarodnega priznanja suverenosti ni mogoče doseči s spomenicami in telegrami, ampak z bojem in delom (stalnim informiranjem svetovne javnosti o pravicah in zahtevah slovenskega naroda, s pridobivanjem prijateljev in zaveznikov, z dviganjem ugleda lastnega naroda in podobno).

NA ŽIVCE JIM GRE!

Gospod urednik Vestnika! Ne morete si misliti, kako gredo na živce vodilnim komunistom neprestane zahteve politične emigracije, da naj komunisti vrnejo pomorjenim protikomunističnim borcem čast, ki so jim jo vzeli s tem, da so jih proglasili za zločince, in da naj povedo, kje so grobovi teh žrtev. Razne spomenice, ki so jih izdale emigrantske organizacije in ki jih je objavilo emigrantsko časopisje, krožijo skrivaj po vsej Sloveniji. Posebno pozornost sta vzbudili poslanici Narodnega odbora za Slovenijo in Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev, ki sta bili poslani R. Nixonu, predsedniku Združenih držav, preden je obiskal Jugoslavijo. Te spomenice so za komuniste pekoča vest in neprijeten spomin na dogodke, ki bi jih komunisti radi pokrili z molkom, ker jim silno škodijo v svetovni javnosti pa tudi doma. Pri naših rojakih protikomunistih pa ustvarjajo prijetno zavest, da se svobodni rojaki v svobodnem svetu zanimajo za usodo žrtev komunističnih strahot.

(Izveček iz ljubljanskega pisma.)

„NAŠI LJUDJE V TUJINI“

Slovenska Matica je slovenskim duhovnikom v zdomstvu poslala naslednjo okrožnico:

SLOVENSKA MATICA
LJUBLJANA
Trg revolucije 7
JUGOSLAVIJA

Ljubljana, 11. novembra 1970

Spoštovani gospod!

V letu 1964 je Slovenska matica v Ljubljani izdala knjigo dr. Marijana Zadnikarja "ZNAMENJA NA SLOVENSKEM", ki je bila že v nekaj mesecih razprodana. Glede na veliko povpraševanje po tej knjigi, zlasti od naših izseljencev z vseh delov sveta, smo se odločili za ponovno izdajo te lepe knjige, ki izide v decembru letos.

Knjiga "ZNAMENJA NA SLOVENSKEM", katere prospekt Vam prilagamo, je tiskana na umetniškem papirju, obsega 192 strani bogato ilustriranega tekstnega dela in še 62 celostranskih slik slovenskih znamenj. Ima format 21x25 cm, vezana v domače platno, velja v prednaročilu Ndin 50.—, s poštino za inozemstvo pa Ndin 56.—

Ker živite kot duhovnik med našimi izseljenci, Vas vljudno prosimo, da jih opozorite na to knjigo, ki jim bo gotovo najlepši spomin na domovino, zato Vam v posebnem zavitku pošiljamo zadevne prospekte. Knjige lahko naročite in plačate skupno. Slovenska matica ima devizni račun pri Ljubljanski banki, Ljubljana, številka 501—620—7—32002—10—669.

Upamo, da boste z veseljem posredovali te bisere slovenske zemlje našim ljudem v tujini, za kar se Vam že v naprej zahvaljujemo.

Pričakujemo Vaše cenjeno naročilo in Vas lepo pozdravljamo!

F. Kržišnik

Pismo je dobeseđen ponatis. Zaključki:

1) Čestitamo Slovenski matici v Ljubljani, da se nas upa imenovati „naši ljudje v tujini.“

2) Čestitamo ji tudi za dobro kartoteko duhovnikov.

3) Prosimo pa, naj sporoči, kaj bi se zgodilo s slovenskimi duhovniki doma, če bi jim poslali okrožnico za nakup Odprtih grobov ali Zbornika Svobodne Slovenije ali katere koli druge nerežimske knjige.

4) Prosimo tudi, da na ljubljanskem nadškofijskem sedežu ugotovi, da imamo svobodni Slovenci — „naši ljudje v tujini“ — lastno cerkveno organizacijo, katere dokončna izvedba žal trenutno še ni mogoča, ker matica ne pusti drugih čebel živeti v miru (čeprav se čudno sliši), kljub temu pa je sposobna postaviti se na lastne noge.

5) Prosimo končno, naj se zaveda, da je „naših ljudi v tujini“ četr-

tina slovenskega naroda. In za bodočo Slovensko matico je to zelo važna postavka, saj v Buenos Airesu rojeni vnuk slovenskega emigranta iz leta 1945 govori slovensko, medtem ko na Hrvaškem ali v Macedoniji otroci slovenskih staršev njih jezika ne obvladajo.

Zoran

Vprašanje in odgovor

V ljubljanskem komunističnem glasilu „Delo“ je dne 11. sept. 1970 neki J. T. iz Dobrunj vprašal tole: „V času obiska papeževega odposlanca se belogardisti na deželi smejejo in pravijo komunistom in borcem: ‘Ali vidite, da ste morali na kolena’. Kako naj vaški borci odgovarjajo na take napade? Resno se bojimo, da bomo na ekranu (televiziji) ali radiju enkrat zagledali ali slišali duhovnika.“

Na to vprašanje je v „Delu“ odgovoril neki A. Č. iz Nove Gorice takole: „Če je kdo žalil tovariša iz Dobrunj, naj se obrne na sodišče, saj zato ga imamo. Belogardiste smo leta 1945 uničili, od njih so ostale samo kosti.“

Vprašanje in odgovor mnogo povesta. Na eni strani je priznanje, da so „belogardiste“ pobili, na drugi strani pa je ugotovitev, da še živijo doma „belogardisti“ in da se ti komunistom celo smejejo in jih napadajo tako, da komunisti ne vedo, kako naj odgovarjajo na te napade.

V. M.

Zvonko Sparhaki

abiturijent III. drž. gimnazije v Ljubljani, rojen 1. junija 1925, je služil kot domobranec v 27. domobranski četi v Grosupljah od ustanovitve Slovenskega Domobranstva dalje. Dne 30. maja 1945 je bil po Angležih vrnjen iz Vetrinja v Slovenijo in gotovo tam umorjen.

Starši pokoj. Zvonka prosijo njegove soborce in prijatelje, ki so se rešili, za sporočilo, v katero smer je bil Zvonko odpeljan in druge morebitne podrobnosti. Sporočilo, prosimo, naslovite na uredništvo Vestnika.

PRAVKAR JE IZŠLA KNJIGA:

Franc Ižanec: ODPRTI GROBOVI

tretji zvezek.

Opisuje komunistične morije v Sloveniji v letih 1941—1945. Vsebuje 49 dokumentov t. j. izjav prič ter mnogo slik in načrtov morišč. Obsega 264 strani velikega formata.

Knjiga je za ceno 1500 pesov na razpolago v Dušnopastirski pisarni v Buenos Airesu.

Vsem borcem toplo priporočamo najnovejše delo, ki je že petindvajseto delo našega zveznega predsednika, pisatelja

Karla Mauserja:

NA OZARAH

Je to zbirka najlepših Mauserjevih črtic, raztresenih po raznih revijah in knjigah, ki jih je sedaj prof. Janez Sever zbral in uredil ter jih je Slovenska kulturna akcija založila in izdala za 25 letnico našega zdomstva.

VSEBINA: El peligro comunista — Komunistična nevarnost — Naša izjava — Mučencem prevrata (Zoran Zagoranski) — V Emerjevem letu (Pavle Rant) — Verujem v slovenski narod (R. Smersu) — Edinost duha (Karel Mauser) — Armensko vprašanje pred Združenimi narodi (Dr. Tine Debeljak) — Nixon je pozabil (Otmar Mauser) — Pot v svobodno Slovenijo (Pavle Rant) — Italijanski pohlep po slovenski zemlji (B. T.) — Beg polkovnika Vauhnika v švico (Franc Plesničar) — Dan sramote za U. K. in U. S. (P. Worthington) — Kaj je povedal Kastrov vohun — V spomin — Nove knjige — Društvene novice — Pisma uredništvu — Zvonko Šparhak!

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 1.036.986 - 16/2/1970
Ramón Falcón 4158, Bs. As.